

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DESKRIPCE KRIMINALISTICKY
RELEVANTNÍCH ZNAKŮ**

Autor práce: Alena Švarcová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Alena Švarcová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Deskripce kriminalisticky relevantních znaků

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Description of criminalistic relevant marks

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): říjen 2022

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bude zjistit výrazné nedostatky v deskripci znaků při poskytování laického popisu policejnímu orgánu. Vedlejším cílem bude souhrnné teoreticko-popisné zpracování kriminalistického popisu osoby. Souhrnné zpracování bude moci sloužit pro případné využití pro orgány činné v trestním řízení ve spojitosti s možnou realizací prevence v podobě přednášek na školách, nebo pro veřejnost.

Student: ALENA ŠVARCOVÁ, DiS	22.11.2022 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA	22.11.2022 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	12.11.2022 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	13.11.2022 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9.1.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanovi Kocíkovi, MBA za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠVARCOVÁ A. *Deskripce kriminalisticky relevantních znaků*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 60 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Klíčová slova: kriminalistika, deskripce, vnější znaky osoby, způsoby portretizace, rekognice

Bakalářská práce „Deskripce kriminalisticky relevantních znaků“ je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část pojednává o historii identifikace zločinců, popisuje znaky člověka a různé typy identifikačních metod, ze kterých se postupem doby vyvíjely nové, počínaje Alphonsem Bertillonem, až po současné metody. Seznamuje čtenáře také s počátky pátrání v ČR a celkovým vývojem identifikace živých osob, mrtvol s neznámou totožností, věcí nebo zvířat. Praktická část absolventské práce je tvořena formou elektronického anonymního dotazníku s 11 otázkami, na který odpovědělo celkem 104 respondentů. Dále praktická část obsahuje hypotézy, které jsou díky již zmíněným dotazníkům potvrzeny i vyvráceny. Z výsledku dotazníkového šetření lze vyvodit, že je třeba více informovat veřejnost o důležitosti vnímání svého okolí, především pak jakých markantů si u osob více všímat. Dále také autor použil kazuistiku, aby poukázal na důležitost problematiky. Bakalářská práce na dané téma byla velmi zajímavá, k danému tématu jsem mohla čerpat z mnoha velmi zajímavých literárních děl. Toto téma si autor vybral z osobního zájmu k této problematice, přičemž určitá část se odráží i v autorovo služby u Celní Správy ČR.

ABSTRACT

ŠVARCOVÁ A. *Description of Criminalistic Relevant Marks*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 60 pp. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Key words: criminalistic, description, external signs of a person, ways of portraying, reconnaissance

The thesis „Description of criminalistic relevant marks“ is divided into the theoretical and the practical part. The theoretical part treats about the history of the criminal identification, describes personal marks and different types of methods of the identification, beginning with Alphonse Bertillon, which involved into new recent methods. There are introduced beginnings of the investigation in Czech Republic and whole evolvement of personal identification and corpse identification with unknown identity and also identification of animals and things. The practical part is formed by the anonymous questionnaire research with eleven questionnaires, which has been answered by 104 respondents. In this work there are also involved hypothesis which some of them has been confirmed. From the result of this questionnaire can be deduced that public knowledge about noticing their surroundings and personal markants needs to be increased. Furthermore, the author also used a case study to point out the importance of the issue. The theme of this thesis was very interesting and I could soak information from many interesting books. The author has chosen this theme because of her personal interest, because some topics are reflected in her work within Customs.

OBSAH

Úvod..	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Vnější znaky člověka	10
3 Bertillonáž	13
3.1 Portrétní identifikace	14
4 Úřední a laický popis osoby	15
4.1 Popisované vnější znaky hlavy	16
5 Způsoby portretizace	20
5.1 Grafická metoda	22
5.2 Metoda skládaného portrétu	23
5.3 Další metody portretizace-daktyloskopie	24
5.4 Plastická metoda	27
5.5 Fotomontáž	27
6 Identifikace osob podle fotografie	28
7 Pátrání	31
7.1 Druhy pátrání a jejich zásady	31
8 Rekognice	32
9 Zkoumání ručního písma	36
10 Metodika praktické části	39
10.1 Cíl dotazníkového šetření	39
10.2 Technika sběru dat	39
10.3 Hypotézy	40
10.4 Vyhodnocení dat	40
Kazuistika	49
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů	56
Seznam grafů	58
Seznam kreseb a příloh	58
Přílohy	59

Úvod

Mnoho z nás může mít ve svém okruhu známých osobu, které se předmětné téma týká, nebo dokonce sama osoba poznala, jak důležité je všimnout si okolí, ale i blízkých. Možná byli svědkem událostí, ve kterých mohli pomoci při pátrání pohřešovaných osob či hledaných pachatelů. Takoví jedinci se po takové zkušenosti na danou problematiku nejspíš dívají jinak. Autor si vybral toto téma bakalářské práce především z důvodu všeobecného problému jakéhokoli druhu kriminality. Je důležité si uvědomit, že nejen Policie České republiky se musí s tímto problémem potýkat, ale například i rodiny, které pátrají po svých blízkých. Nabízí se myšlenka, zda s touto problematikou více seznámit veřejnost pomocí veřejných přednášek, potažmo přednášek na školách, kde může být riziko vyšší a kde mladší generace není vždy tak obezřetná. Mnoho lidí se už setkalo s tím, že popis osoby rozhodoval, zda byl pachatel či pohřešovaný člověk nalezen. Pomoc veřejnosti v mnoha případech velice pomůže. V dnešní době se hlavně skrze média snaží kriminalisté, nebo rodina dopátrat svých blízkých nebo pachatelů různé trestné činnosti a k tomu nám právě dopomáhá tisk, televize, vysílání v rádiích nebo novinky na sociálních sítích. Část laické veřejnosti však na to neklade takový důraz. Autor je toho názoru, že jen malá část populace si všímá v dnešní době dění kolem sebe. Najdou se i tací, kteří jsou všímavější, například výjimky, nebo lidé v důchodovém věku. V době, kdy už pravidelně nedocházejí do zaměstnání, všímají si více svého okolí, i když ne vždy je to ku prospěchu dané situace. Mohou mít zkreslené představy, nebo si nevšímají správných markantů. Nemůžeme jim však odepřít, že někdy dané věci opravdu pomohou. V současné době, která se vyvíjí velmi rychle, žijeme spíše přes sociální sítě. Autor se ve svém životě rád pozastavoval nad okolními lidmi, pozoroval jejich chování a vyhodnocoval např. jaké je jejich zaměstnání, chování obecně apod. V praxi se tyto jeho otázky a zvědavost dále rozvíjí a časem získá jakýsi odstup a obraz dané osoby, většinou jde však jen o hypotézy.

Bakalářská práce se skládá z teoretické části, která je rešerší odborné literatury tuzemské i zahraniční a pojednává o metodách portretizace a vnějších znacích. Empirická část bude formou kvantitativní metody dotazníkového šetření a zpracována kazuistika. Hlavním cílem bude zjistit nedostatky v deskripci znaků při poskytování laického popisu policejnímu orgánu. Vedlejším cílem bude souhrnné teoreticko-popisné zpracování kriminalistického popisu osoby. Souhrnné zpracování bude moci sloužit pro případné využití pro orgány činné v trestním řízení ve spojitosti s možnou realizací prevence v podobě přednášek na školách, nebo pro veřejnost.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce na téma deskripce kriminalisticky relevantních znaků, bude zaznamenat nedostatky veřejnosti v deskripci znaků při poskytování laického popisu policejnímu orgánu. Práce se skládá z teoretické a praktické části, kdy teoretickou část tvoří sedm kapitol, jakožto teoreticko-popisné zpracování kriminalistického popisu. V první kapitole jsou přiblíženy vnější znaky člověka, aby autor naplnil zvědavost čtenáře a nasměroval ho k zamyšlení nad tímto tématem. Dále pojednává o počátcích identifikace a jejím zakladateli, zaměřování, zapisování, způsobu archivace a dále o počátcích tzv. mluvícího obrazu. Druhá kapitola pojednává o úředním a laickém popisu osob, zvířat, či věcí s přiblížením popisu vnějších znaků lidské hlavy. Třetí kapitola seznamuje čtenáře s prvními přístroji a metodami, jež sloužily k portrétní identifikaci osob, mezi nimiž se některé přístroje používají i dnes, pochopitelně v modernější verzi. Ve čtvrté kapitole zavítají čtenáři opět trochu do historie, ale do historie metody snímání otisků papilárních linií s návazností na nynější poznatky z oblasti daktyloskopie. V páté kapitole bude zmíněna identifikace podle fotografie, která nemůže být opomenuta vzhledem k tématu, navazuje na ni i krátký popis počátků pátrání v ČR a jeho zásady. Šestá kapitola bude o metodě kriminalistické praxe v trestně procesním řízení, tudíž o rekognici a fotorekognici. V poslední kapitole nechtěl autor opomenout ani zkoumání ručního písma. Hlavním cílem bude zjištění nedostatků široké veřejnosti v deskripci kriminalisticky relevantních znaků, které budou zpracovány v teoretické části rešeršů odborné tuzemské, ale i zahraniční literatury. Empirická část bakalářské práce bude pojata formou vlastního kvantitativního průzkumného šetření a dále obohacena o velice zajímavou kazuistiku. Tou chce autor vyzdvihnout důležitost, a především názornost toho, jak je důležité si všimnout okolí. Průzkumné šetření bude realizováno za pomoci anonymního dotazníku v papírové formě, z důvodu snazšího sběru dat široké veřejnosti a bude směřován i na různé věkové skupiny. Dílčím cílem bude návrh prevence, která by mohla přispět nejen policejním orgánům, ale i veřejnosti. Detekce autorova zájmu o tuto prevenci je součástí dotazníkového šetření. Dále budou jako součást práce stanoveny hypotézy, které se potvrdí, či vyvrátí.

2 Vnější znaky člověka

Zvážíme-li kolik markantů může mít jedna osoba, není jich zrovna málo. Každý člověk se nějakým způsobem liší od druhých. Vnější znaky osoby jsou individuální, nikdo je nemá stejné, dokonce ani jednovaječná dvojčata. Vnější znaky se projevují každý den, v běžném životě, ať na ulici, v zaměstnání, nebo ve škole apod. V některých případech se dají vnější znaky vyčíst i z kamerových záznamů, či fotografií. Čeho si můžeme všimnout pouhým okem, je například řeč těla, to znamená chůze, držení těla, celková stavba těla, nebo o jaké pohlaví se jedná, i když toto bude v dnešní době také oříšek poznat. U celkové postavy se nejprve soustředíme na ruce, které mají znaky trvalého charakteru. Můžeme si všimnout, zda jsou svalnaté nebo spíše slabší, nebo jestli jsou viditelně kratší či delší, podobně jako u nohou. Tam se však měří i velikost obuvi a viditelné deformace, kdy tvar nohou připomínají písmena „X“ nebo „O“. Chůze může být kolísavá, vratká, pomalá, rychlá nebo kulhavá. Chůzi charakterizuje celý souhrn anatomických a dynamických faktorů. Proporce hrudníku a břicha jsou u obou pohlaví také velice důležité a mají vliv na styl chůze.¹

Vnější znaky osoby rozdělujeme na statické (anatomické), nebo dynamické (funkční). Statické jsou například části obličeje a celková stavba těla v klidovém stavu. Ty se dále rozdělují na metrické a morfologické znaky. Mezi dynamické znaky patří například gestikulace, mimika, hlas, držení těla a chůze. Celý pohyb je výsledkem vývoje s individuálními vlastnostmi člověka. Samotný pohyb je ovlivňován vnějšími i vnitřními faktory variability.²

Pro mnoho z nás je chůze přirozená věc, kterou ale umíme pospat jen málo, a přesto je velmi zajímavá a dá se analyzovat. Při analýze jsou již zmíněné faktory, které ovlivňují variabilitu měření chůze. K vnitřním faktorům se příkládá důraz na věk. Bezpochyby se od sebe liší chůze mladých a starších lidí, a to buďto v rychlosti, nebo ve funkci svalů. Dále pak přirozená variabilita, která může být ovlivněna psychikou, nebo kardiovaskulárními změnami.³

Mezi fyziologické faktory patří kontrola pohybu, a to pomocí posturální kontroly a funkcí svalů, ty ovlivňují dynamiku chůze.⁴

¹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 121 ISBN 978-80-7380-535-7.

² PORADA, Viktor a Dušan ŠIMŠÍK. *Identifikace osob podle dynamického stereotypu chůze*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2010. str. 12-13 ISBN 978-80-87236-01-7

³ *Handbook of biometrics*. Editor Anil K. JAIN, editor Patrick J. FLYNN, editor Arun A. ROSS. New York: Springer Science+Business Media, 2008. str. 18 ISBN 978-0-387-71040-2.

⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistické, forenzní a právní souvislosti identifikace osob podle funkčních a dynamických znaků*. Praha: Vysoká škola Karlovy Vary, 2010. str. 7 ISBN 978-80-87236-02-4.

K vnějším faktorům patří přirozeně i prostředí, které dokáže ovlivnit styl chůze, podobně jako vliv obuvi a chůze na mokřém povrchu, dochází zejména o ovlivnění hlezenního kloubu, ten má nejvýznamnější roli při adaptaci s povrchem. „*Na kluzkém povrchu dochází k redukci rychlosti chůze, délky kroku a ke zvýšení šířky kroku prodloužení doby trvání stejné fáze i celého krokového cyklu.*“⁵

V kriminalistice se začalo objevovat používání biomechanických poznatků koncem padesátých let. Postupem následujících třiceti let dostala biomechanika mnohem větší význam. Na počátku sedmdesátých let byla publikována jedna z prvních publikací, která odůvodnila závislost tělesné výšky osoby na rozměrech stopy obuvi a chodidla. Největší pozornost je však věnována biomechanickým aplikacím v kriminalistické trasologii.⁶

Rozhodujícím markantem k zapamatování je viditelné tetování, které může pomoci při identifikaci zmizelé osoby nebo osoby zemřelé s neznámou totožností. Méně viditelné jsou např. jizvy po neštovicích, po popálení, bradavice apod. Hovoříme tedy především o znacích doplněných, ať už z hlediska estetického, módního, nebo především lékařského důvodu, ty mají větší význam. V praxi se tyto informace mohou využít pro identifikační účely a jsou kriminalisticky vyhodnotitelné, rozvojem lékařství je v dnešní době možno provádět mnohem více chirurgických zákroků, než dříve a jsou zjistitelná. Jedná se o jakékoli druhy implantátů, které jsou aplikovatelná na různých oblastech těla. Implantátů existuje celá řada, některé z nich si však jedinec může aplikovat i sám. Jsou to například oční kontaktní čočky, naslouchátka či zubní protézy. Takové markaty nejsou vždy vidět pouhým okem, ale z hlediska patologie to může být další vodítko k identifikaci. Implantáty se také liší tím, z jakého jsou materiálu. Často jde o kovové materiály z kovových, nebo železných slitin, též označované jako chirurgická ocel. Dále jsou to i plastické hmoty a keramické materiály, popřípadě implantát složen z několika druhů materiálu. Důležitým detailem však zůstává, že každý implantát má své výrobní číslo, tzv. identifikační údaj, díky kterému lze dohled potřebné informace. Rozvinuté možnosti v dnešní době nám umožňují i tvorbu implantátů „na míru“ z 3D tiskáren.⁷

⁵PORADA, Viktor. *Kriminalistické, forenzní a právní souvislosti identifikace osob podle funkčních a dynamických znaků*. Praha: Vysoká škola Karlovy Vary, 2010. Str. 7 ISBN 978-80-87236-02-4.

⁶STRAUS, Jiří. *Biomechanické metody identifikace osob*. Praha: Policejní akademie, 1996. str.7 ISBN 80-85981-37-8.

⁷NĚMEC, Miroslav a kol. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference "Pokroky v kriminalistice 2017", konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Vydání první. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. str. 290-291 ISBN 978-80-7251-485-4.

Nezapomeňme na hlas, kde zbarvení či síla je dobře odlišitelný od způsobu mluvy jiných osob. Znalost řeči se uvádí jen když je od jiných osob dobře odlišitelný. Tato činnost vyžaduje schopnost cílevědomého soustředěného pozorování a podrobnou znalost terminologie.⁸

Lidský hlas je artikulovaný zvuk, vydávaný člověkem. Slouží k dorozumívání mezi jedinci. Slyšíme ho denně doma, na ulici, v telefonu apod. Při vzniku lze lidský hlas definovat jako akustický výsledek činnosti řady orgánů. Rysy hlasu jsou založeny na velikosti tzv. přídavek, které se používají při syntéze zvuku. Do přídavek můžeme zařadit například ústa, rty, nosní dutinu, nebo také vokální trakt. Tyto fyzicky charakteristiky řeči jsou neměnné.⁹

Dochází k němu především u výdechu, kdy můžeme zaznamenat jeho tón, výšku, sílu apod. V průběhu dospívání člověka dochází k behaviorálním aspektům, které se mění. Z hlediska identifikace je nejdůležitějším obdobím asi od 20-60 let věku, kdy je hlas relativně stálý. Změny mohou nastat ale i u onemocnění, kdy jsou změny buď dočasné nebo trvalé. V kriminalistice se lidským hlasem zabývá tzv. audioexpertiza. Ta dokáže pomocí specifických metod kriminalisticky vyhledat na zvukovém záznamu určité znaky, které lze graficky zobrazit. Tím se dobere k výsledku, zda se jedná o jednu osobu, či nikoli. Předchůdce audioexpertizi, která je širšího pojetí, byla fonoskopie. Audioexpertiza umožňuje zkoumání hlasových projevů osob, záznamových prostředků, jako je například nahrávka, mikrofon apod. V poslední řadě zkoumá i mnoho dalších stop, které mohou určit velikost prostoru, kde se osoba nachází, určení místa telefonického hovoru atd.¹⁰

Autor by díky praxi rád poznamenal, že co se týče ošacení, v určitých situacích je to poněkud malé vodítko. Nejen kriminalisté, ale i pachatelé jsou důvtipnější a provádí rafinovanější taktiky, např. převleky, nebo paruky u páchání trestné činnosti. Proto je důležité si všimnout jiných identifikačních vnějších znaků.

⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 121 ISBN 978-80-7380-535-7.

⁹ *Handbook of biometrics*. Editor Anil K. JAIN, editor Patrick J. FLYNN, editor Arun A. ROSS. New York: Springer Science+Business Media, 2008. str. 18 ISBN 978-0-387-71040-2.

¹⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 157-165 ISBN 978-80-7380-409-1.

3 Bertillonáž

Z dějin kriminalistiky víme, že první metoda, která vznikla, byl výslech ve starověku, a to například v Řecku nebo Egyptě. Postupem času vyvstávala otázka, jak poznat již trestané osoby a tím dopomoci vyšetřování narůstajících trestných činů.¹¹

Tímto problémem se začal zabývat francouzský vědec Alphons Bertillon, statik a prezident Pařížské antropologické společnosti. Vymyslel první biometrickou metodu, založenou na vědeckých základech v 19. století. Metoda byla založena na základě antropometrie neboli měření jednotlivých částí lidského těla. Jeho prvotní myšlenka byla, aby se pachatel, který byl už trestaný, nepředstavil jako jiná osoba a byl i tím pádem mírněji trestán. Tato metoda dopomohla na počátku 20. století rozvinout mnohem přesnější identifikování zločinců, a to pomocí daktyloskopie. Bertillon chtěl přesným měřením vybraných tělesných rozměrů odlišit každého člověka. Při svém šetření, kdy mu bylo povoleno přeměřovat vězně, přišel na to, že ač se některé míry vězňů neliší, nikdy nemůže mít člověk čtyři nebo pět rozměrů stejných, to byl první ze dvou jeho předpokladů. Založil evidenci potencionálních recidivistů, kam ukládal každý spis s jednotlivými parametry každé osoby. Když se jeho metoda osvědčila, bylo mu schváleno, aby byla aplikována do praxe.¹²

K jeho další související metodě patřilo později i fotografování pachatelů, nebo pořizování fotografií na místě činu, kdy se tyto metody používají i dnes. Jeho druhým předpokladem bylo, že se zaměřil na lidskou kostru jako takovou. Dospěl k závěru, že lidské kosti u dospělého člověka se nemění, přičemž určil jedenáct tělesných bodů, podle kterých mohl určit daného člověka. Délky byly zaznamenávány a poté se porovnávaly. V praxi se jednalo o fyziologické rozměry, jako jsou celková výška postavy, délka a šířka hlavy, barva očí, délka a šířka pravého ucha, délka od ramene ke konci prostředníčku, délka prostředníčku, délka levé nohy a vzdálenost špiček prostředníčků při široce rozpažených pažích.¹³

Bertillon svou metodu rozšířil o tzv. „mluvící obraz.“ Byl to podrobný popis obličeje pachatele a specifické znaky jako např. znaménka či jizvy. Danou metodu

¹¹ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forezních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál.str.145-150 ISBN 978-80-247-2365-5.

¹² STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 325-328 ISBN 978-80-7380-370-4.

¹³ RAK, Roman, Vašek MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forezních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál.str.151-152 ISBN 978-80-247-2365-5.

zdokonalil tím, že ke spisům přikládal zmíněné snímky. Byl to základ pro vývoj informačního systému identikit.¹⁴

3.1 Portrétní identifikace

Každý člověk má stálé morfologické a metrické znaky, které se všechny společně nemohou vyskytovat u žádné jiné osoby. Proto portrétní identifikace spadá pod vnější znaky člověka a také mezi nejstarší metody identifikace člověka. Jednotlivé znaky představují základ a podstatu identifikace vnějších znaků osob. Důležité je však zaznamenat datum pořízení popisu. Lidské tělo podléhá procesu stárnutí a v určitých znacích se nezvratně mění. Je to součást lidského vývoje. V průběhu stárnutí dochází především ke změnám v oblasti čelistí, kvůli možnému úbytku zubů, poklesu víček, výskytu vrásek na pleti, zvětšování nosu a uší apod.¹⁵

Jedná se o prakticky nejstarší metodu identifikace osob, přičemž metoda prošla dlouhodobým vývojem. Portrétní identifikace je obor, který se zabývá zkoumáním zákonitostí vnějších znaků osoby a patří mezi současné kriminalistické techniky. Následné rozpracování metod a prostředků dopomáhá k zjišťování totožnosti osob. Klíčem pro proces identifikace je vnímání, pozorování a zaznamenávání.¹⁶

Mezi primární, nejsilnější smysly patří bezpochyby lidský zrak, který zachycuje až 70 % vnímání. Společně se sluchem představuje základní předpoklady pro vnímání okolního světa. Dalšími aspekty vnímání jsou smysly hmat, čich a chuť, kde zpravidla pouze jeden z nich je rozvinutější.¹⁷

Na základě toho lze usoudit, že znalost pachatelova vzhledu je zcela klíčová a konkrétní osoba či pachatel bude dopaden na základě zapamatování jeho vizuálního vzhledu. Logicky je pravděpodobnost dopadení pachatele po čichu, chuti či hmatu zcela mizivá.

¹⁴ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 304 ISBN 978-80-247-2365-5.

¹⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 62-63 ISBN 978-80-7380-409-1.

¹⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. str. 56 ISBN 978-80-7380-052-9.

¹⁷ BALA-CHRUPEK, Martyna a Grzegorz Paweł BAŁIAK, VAŇKOVÁ, Irena a Jan WIENDL, ed. *Tělo, smysly, emoce v jazyce*. V Praze: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, 2012. Opera litterarum bohemicarum studentium magistrorumque. ISBN 978-80-7308-443-1.

4 Úřední a laický popis osoby

Popis osoby se dělí na dva základní druhy popisů úřední a laický. Úřední popis se od laického liší tím, že je popisovaná osoba přítomna k jejímu vyhotovení. Zpravidla ho vykonává proškolený kriminalistický technik, který si může danou osobu fyzicky prohlédnout, což je velkou výhodou.¹⁸

Fyzická přítomnost je důležitá k zaznamenávání jednoznačných tělesných znaků pomocí měření a vážení, které se následně uchovává v elektronické podobě. Ten, kdo popis vypracovává, má možnost všimnout si způsobu mluvy, sledovat případný pohyb osoby po místnosti apod. V průběhu vytváření úředního popisu jsou získávány údaje o tělesných znacích. Tělesná výška, která se měří vstojem, dále hmotnost, postava celkově, stavba těla, chůze, u které souhrn anatomických a dynamických faktorů udává její způsob, například kulhání, vratkost. Zdánlivé stáří, které bude blíže zmíněno v podkapitole a zvláštní znaménka a tetování. U obličeje jsou to vlasy, čelo, obočí, oči, uši, nos, ústa se rty, zuby, brada, tvar lebky a popřípadě vousy. Pokud se jedná o výšku mrtvol, měří se ve vodorovné poloze a vždy vedle těla. Rozdělují se i na pět základních velikostí jako jsou výška velmi malá (do 150 cm), malá, prostřední, velká a obrovitá (nad 200 cm). Nesmíme opomenout na hmotnost, která se váží podobně jako u lékaře. Jen ve výjimečných případech se váha odhaduje.¹⁹

Pod pojmem postava se rozumí celkový vzhled. Do toho spadá tzv. zdánlivé stáří, ale uvádí se jen v případě, kdy člověk svým vzhledem může ostatní uvádět v omyl tím, že vypadá na jiný věk, než mu ve skutečnosti je. Laický popis se zakládá na vizuálním svědectví konkrétní osoby. Popisovaná osoba není přítomna, jako tomu je u úředního popisu. Proškolenému pracovníkovi se při získávání popisu musí podat všechny detaily toho, co si svědek zapamatoval, popřípadě se pracovník doptává na věci, na které si svědek nevzpomene sám. V konečné fázi se musí popis převést do terminologie úředního popisu a na tomto základě je zhotoven vybranou metodou portrét osoby. Pro získání co nejvíce poznatků zastávám názor, že je vhodné získat v co nejkratším čase výpověď svědků od zaznamenání přečinu, protože s ubíhajícím časem se množství detailů zmenšuje. Svědek začíná základní charakteristikou jako je pohlaví, odhadovaný věk, přibližná výška, popřípadě tetování apod. Musí uvést z jaké vzdálenosti osobu viděl a jaká byla denní doba, což spadá do objektivních faktorů ovlivňujících popis, při kterém

¹⁸ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. str. 97 ISBN 80-206-0423-5.

¹⁹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 123 ISBN 978-80-7380-535-7.

to nelze ovlivnit. Druhým aspektem je faktor subjektivní, který člověk dokáže ovlivnit. To je především schopnost lidí uchovat v paměti co viděl a pak toto nezkráceně popsat.²⁰

Subjektivní faktory jsou takové vlivy, které jsou ovlivněné vlastnostmi a schopnostmi pozorovatele. Mezi ně patří např. psychický šok, schopnost vnímání a vizuální paměti, vliv alkoholu či omamných látek, krátká doba spatření pachatele apod. Choroba zraku neboli barvoslepost, může člověku ovlivnit barevné vnímání, ale i u zdravého jedince může velkou roli hrát časová prodleva od doby vnímání do okamžiku výslechu. Zajímavostí je, že zaměstnání nebo zájem svědka o stejnou, nebo podobnou věc, vzniká větší vnímání daných okolností. Při hodnocení subjektivních faktorů je třeba brát zřetel na vztah k popisujícímu subjektu, proto se tyto vlivy snaží potlačit jednotná forma úředního popisu.²¹

Cílem laického popisu je sběr informací, který plní účel vytvoření co nejpřesnějšího portréту hledané osoby. Pravděpodobnost dopadení pachatele se tím pádem mnohonásobně zvyšuje. Během celého lidského života se osoby mění pouze ve vývoji, ve stáří, případně po těžkém úrazu, jinak dochází k minimálním změnám.²² Zásadní nevýhodou úředního i laického popisu je převod optického vjemu do slovní podoby, kdy záleží na schopnosti svědka i osoby, která portrét vyhotovuje. Svědek musí nalézt vhodné a dostatečně přesné vyjádření všech částí, nad kterými se člověk v běžném životě nepozastaví. Vytvoření portrétů je velmi obtížné a v řadě případů i nemožné.²³

4.1 Popisované vnější znaky hlavy

Vnější znaky člověka již autor přiblížil v prvoúni kapitole, nyní by chtěl detailněji popsat části obličeje, které se dají popsat detailněji, než před prostudováním sám předpokládal.

Nejdůležitější je tvar hlavy, který může být kulatý, čtvercový, oválný, obdélúnikový, pyramidový, vejčítý, kosočtvercový, dvojnóvypuklý a nepravidelný. Posuzuje se z pohledu zepředu. Dále tvar lebky, i u ní je mnoho druhů, a to vysoká, nízká, špičatá, tupá, vejčítá, plochá, vyklenuté dopředu nebo dozadu s čelním nebo temenním hrbolem

²⁰ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str.123 ISBN 978-80-7380-535-7.

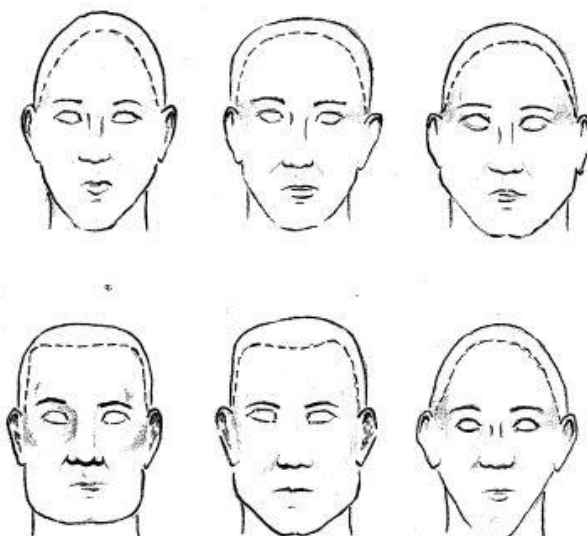
²¹ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 53-54 ISBN 80-7251-014-2.

²² STRAUS, Jiří a Miroslav NĚMEC. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 407 ISBN 978-80-7380-214-1.

²³ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. str. 97 ISBN 80-206-0423-5.

a nepravidelná. U ní se posuzuje tvar z pohledu z profilu. U obličej se soustředíme na jeho tvar, plnost, barvu a jeho zvláštnosti, kterých může být celá řada. Důležité jsou spánkové a lící kosti, úhly brady a dolní čelisti, viz kresba č. 1.²⁴

Kresba č. 1 – Typy/tvary obličejů²⁵

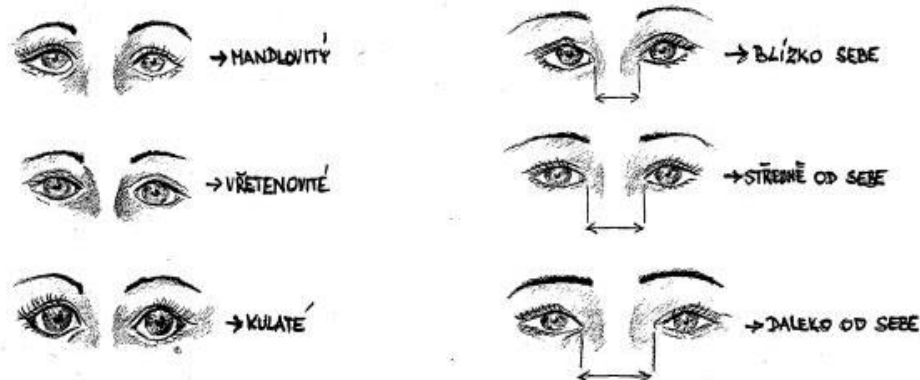
Pokud člověk není holohlavý, popisujeme u vlasů barvu, podle vzorníku s třinácti barvami, hustotu a tvar, popřípadě střih. Každé čelo má svou šířku a výšku, ta se posuzuje v poměru celkové k délce hlavy. U vrásek, se popisuje jejich hloubka, velikost, počet a tvar a v neposlední řadě sklon a klenutí. Obočí se dá popsat více způsoby, není jen husté, nebo řídké, může být i nepravidelné z důvodu nějaké jizvy apod. Velikost je u každého jiná, tak i tvar, sklon, barva a vzdálenost obočí od sebe. Oči by měly být oknem do duše, ale jen někteří si stěží zapamatujeme jejich barvu, natož sklon apod. Avšak chceme-li je popisovat, musíme být na 30 cm daleko a při denním světle, viz kresba č. 2.²⁶

²⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 116-122 ISBN 978-80-7380-535-7.

²⁵ Vlastní kresba podle knihy, 2022 – RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. ISBN 978-80-247-2365-5.

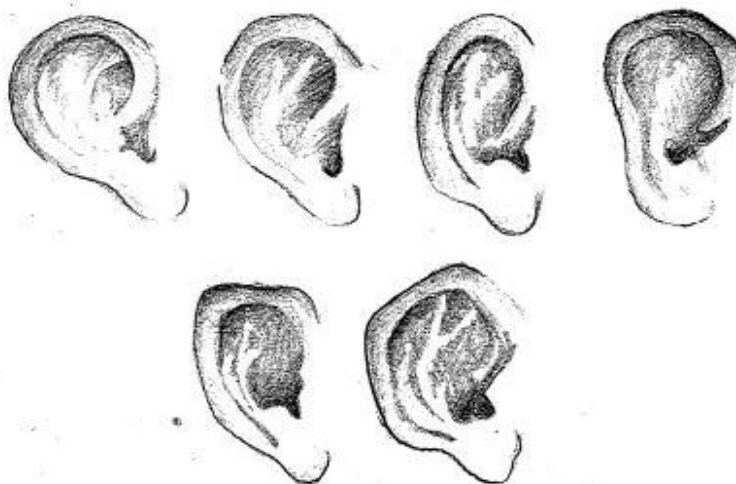
²⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 70 ISBN 978-80-7380-409-1.

Kresba č. 2 – Tvary očí a jejich vzdálenost²⁷

Velkou hodnotu mají uši, u nichž je nemožná shoda dvou lidí. Navíc se nemění, pokud člověk nepodstoupí razantní zákrok. Na popis využíváme pravé ucho, levé jen v tom případě, že se od sebe diametrálně liší, viz kresba č. 3.²⁸

Kresba č. 3 – Tvary ucha²⁹

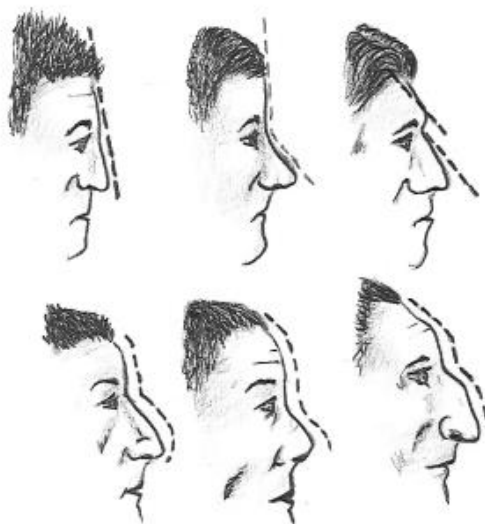
²⁷ Vlastní kresba podle knihy, 2022 – RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forezních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. ISBN 978-80-247-2365-5

²⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 72 ISBN 978-80-7380-409-1.

²⁹ Vlastní kresba podle knihy, 2022 – STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.

Nos si člověk může zapamatovat nejlépe. Zjišťuje se šířka, výška, špička nosu, kořen, celkový profil a hřbet, viz kresba č. 4.³⁰

Kresba č. 4 – Nos³¹

U mužských vousů se hodnotí jejich barva, hustota, vzrůst, tvar a střih., ale osoba je může libovolně měnit, což je stěžejní pro identifikaci hledané osoby. Ústa a rty mají určitý celkový vzhled a tvar. S ohledem na šířku nosu lze posoudit, zda jsou ústa malá, střední nebo velká a šířka rtů se určuje dle výšky úst. Stálý chrup činí 32 zubů, avšak ne každý má takové štěstí, aby měl celý chrup. Chrup vykazuje charakteristické znaky v obličejí a velmi viditelné je, když je člověk bez zubů. Při identifikaci jsou důležité lékařské, nebo dentistické zásahy a celkový stav chrupu.³²

Brada se popisuje z pohledu ze strany a zředu. Tvar může ovlivňovat předkus, zákus, velká nadváha, která budí dojem tzv. dvojité brady. Ale jsou to i méně povšimnutelné zvláštnosti jako je rýha, důlek apod.³³

³⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 72 ISBN 978-80-7380-409-1.

³¹ Zdroj: vlastní kresba podle knihy, 2022 – STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.

³² SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 50-51 ISBN 80-7251-014-2.

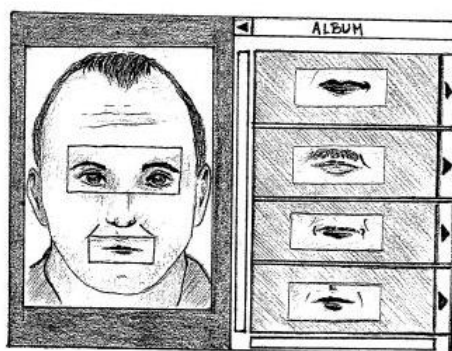
³³ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 121 ISBN 978-80-7380-535-7.

5 Způsoby portretizace

Způsobů je několik a samozřejmě se vyvíjely postupem času. Pro potřebu vypátrání osoby se u laického popisu může použít výpočetní technika, která vychází z metod fotomontáže či skládání portrétu a je mnohem rychlejší. Další výhodou je, že se údaje mohou rychle přeposílat mezi oprávněnými osobami, nebo vytvářet v případě potřeby kopie apod. V ČR máme dva systémy na sestavování portrétů. První z nich je PORIDOS (PORtrétní IDentifikace OSob) a jsou v něm uloženy fotografické obličejové partie. „První verze byla dokončena na Kriminallistickém ústavu Praha v roce 1992.“³⁴

Program PORIDOS je určený k sestavení portrétů hledaných osob pro kriminalistické identifikace s pomocí svědků. K sestavování portrétů se využívají obličejové části ale i doplňky jako jsou čepice, brýle, vousy atd. To vše je uloženo v obrazovém katalogu paměti počítače. Jednotlivé části obličeje je proto snadné upravovat, kombinovat a měnit. Systém zahrnuje tzv. obrazový editor, používá se k různým retuším či dokreslování nejen sestavených portrétů, ale i libovolných jiných obrazů. Počítačový systém je v provozu v různých verzích, programy mezi sebou se však propojit nedají. Velkou výhodou systému je ale vysoká kvalita sestavených portrétů a snadná obsluha celého systému. Mezi pozitivní záležitosti patří nabídkové menu, na kterém si dali programátoři záležet. Uspořádali menu hierarchicky, a to umožňuje při obsluze rychlý výběr v katalogu. Dále pak obrazový editor a katalog umožňují další úpravy. V současné době je s vývojem technologií průběžně doplňován a upravován, viz kresba č. 5.³⁵

Kresba č. 5 – Poridos – ukázka sestavení portrétu osoby³⁶

³⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jirí STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 124 ISBN 978-80-7380-535-7.

³⁵ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 301 ISBN 978-80-247-2365-5.

³⁶ Zdroj: vlastní kresba podle knihy, 2022 – RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. ISBN 978-80-247-2365-5.

V programech je možné různě naklánět a otáčet získané podoby osob. Svědek nebo poškozená osoba se nejprve vyslechne ještě před vytvářením podoby hledané osoby uvedenými metodami. Měla by uvést co nejpřesnější určení oblečení, výšky, hmotnosti a stáří hledané osoby. Další velice důležitou popisovanou částí je obličej hledané osoby. Následně školený pracovník policie ze získaných informací postupně sestavuje jednotlivé části obličeje, které v případě potřeby ještě upřesní. Snaží se získat co nejpravděpodobnější podobu hledané osoby, která je dána výpovědí svědka nebo poškozené osoby. Dle schopností školeného pracovníka a spolupráce svědka trvá sestavení portréту přibližně 20 až 60 minut. Není tomu tak však vždy, někdy nedojde k přijatelným výsledkům, jde tak i o psychicky náročnou práci.³⁷

Druhým systémem je software nazvaný Facette, který vychází z metody skládaného portrétu z databáze graficky zobrazených obličejových komponent. Obsahově se moc neliší od identifikace osob podle fotografií, i portrétní identifikace. Identifikace však i přesto není jednoduchá, v praxi se proto používá metoda somatometrická, či již uvedená metoda popisu. Somatometrická metoda se zabývá zjišťováním vlivu prostředí, nebo práce a růstových změn u jednotlivců, ale i u populačních skupin a využívá se v antropologii.³⁸

V případě, že se vhodně aplikuje, je možné tuto metodu použít právě v kriminalistické identifikaci osob podle fotografií. Podmínkou ale je, že obličej musí být na fotografii stejně situován a musí být i stejně velký, jinak je použití této somatometrické metody neúčelné. Důvod, proč je tato zásada důležitá, je prostý, v praxi se jednotlivé části obličeje srovnávají a měří, je využíváno také antropometrických bodů. U antropometrických bodů je nezbytná dokonalá znalost anatomie, každý bod má své dané místo na lebce, které je nutné promítnout na povrch měkkých částí obličeje. Již v minulé kapitole jsme zmiňovali velký význam uší, protože v průběhu života relativně nemění své charakteristické znaky. U ušních boltců ho lze na obou fotografiích posoudit přibližně ze stejného úhlu. Mezi pomocné prostředky ke srovnání fotografií je například milimetrová síť položená přes fotografii obličeje, nebo jen ucha.³⁹

Zmíněná metoda popisu vychází ze zásad pro úřední popis osob. Na fotografiích, které se srovnávají, se hledají všechny charakteristické znaky obličeje neboli markanty, které se nemění vlivem stárnutí, v úvahu se však berou i znaky, které se měnit mohou.

³⁷ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

³⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 124 ISBN 978-80-7380-535-7.

³⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. str. 76 ISBN 978-80-7380-052-9.

Podle neměnných se vypracuje jejich popis, u obličejů se posuzuje jeho celý tvar, vlasová hranice, čelo, obočí, vrásky, ústa, rty, nos apod.⁴⁰

Lidský obličej není souměrný a skrývá mnoho detailů a rozdílů, kterých si v běžném denním režimu nevšímáme, pokud nejsou zjevně viditelné. U fotografií je také na obtíž, pokud je fotografie staršího data. Z praxe mohu potvrdit, že i za rok se osoba může změnit k nepoznání, ať je to způsobeno výraznou změnou hmotnosti, změnou vlasů, popřípadě vousů u mužů, nebo dopadem drog či plastických operací.⁴¹

5.1 Grafická metoda

Mezi nejstarší způsoby sestavování portréту patří grafická metoda neboli metoda kreslířská, která byla použita už před 2. světovou válkou ve Spojených státech amerických. Její podstata spočívá v tom, že charakteristické znaky popisované osoby jsou vykresleny grafikem, a to po jednotlivých vnějších znacích. Grafik na základě výpovědi svědka ztvárňuje za svědkova dohledu portrét, aby bylo možné provést určité úpravy a korekce portrétu. Jeho základem je, že svědek musí popisovanou osobu výstižně, především detailně popsat, aby grafik mohl portrét nakreslit. Portrét by měl co nejlíže připomínat realitu i co se týče malých znamének. V některých zemích, se používá dodnes.⁴²

Nevýhodou je, podobně jako u laického popisu, schopnost umění výtvarníka nakreslit podobu pachatele podle slovního popisu svědka. Dá se říci, že co osoba, to jiná představa a každý člověk má jiný způsob vyjadřování a někdo to ani neumí.⁴³

Její uplatnění se rozšířilo v letech 1949-1959, kdy byla využita v tuzemské praxi, přesto její používání je z odůvodněných důvodů opravdu malé.⁴⁴

Jakkoli dobrý popis osoby opravdu nemůže ve své slovní podobě poskytnout přesný obraz konkrétní osoby. Několik osob si pod jedním slovním vyjádřením může představit hned několik odlišných vzhledů popisované části. Kriminalistický grafik, který se portrétováním zabývá, si umí lépe představit popisovanou osobu, obzvlášť se slovními

⁴⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. str. 76 ISBN 978-80-7380-052-9.

⁴¹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 62 ISBN 978-80-7380-535-7.

⁴² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 77 ISBN 978-80-7380-409-1.

⁴³ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 123 ISBN 978-80-7380-535-7.

⁴⁴ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 55 ISBN 80-7251-014-2.

informacemi, které si svědek mohl zapamatovat a může je poskytnout k portrétu. Jedná se především o výšku, hmotnost, barvu vlasů, pokožky apod.⁴⁵

5.2 Metoda skládaného portrétu

Všechny jednotlivé části jako jsou vlasy, čelo, nos, oči, brada, rty, obočí, pokrývky hlavy, vousy, jizvy, bradavice apod. jsou na průsvitných foliích s různými znaky obličeje, z nichž každý je označen symbolem a pořadovým číslem příslušné krabice, ze které se jednotlivé prvky vybírají. Nebo jsou zachycené na filmovém diapásu a následně promítané na matnici přístroje. Svědek sestavuje z příslušných částí obraz možného pachatele neboli tzv. identikit, který se v konečné fázi dokresluje, aby byl portrét kompletní, není to však podmínkou.⁴⁶

Identikit vznikl ve Spojených státech amerických. V padesátých letech detektiv Hugh C. McDonald použil tuto metodu jako první. Je to jedna z dalších vývojových fází grafického zobrazení vnějších znaků člověka. Identikit se skládá z alba, ve kterém jsou seřazeny jednotlivé prvky obličeje. Mezi metody skládaného portrétu patří bezesporu metoda MIMIC a fotomontáž, viz kresba č. 6.⁴⁷

Kresba č. 6 – Přístroj Mimic⁴⁸

⁴⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. str. 154 ISBN 80-7179-878-9.

⁴⁶ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 124 ISBN 978-80-7380-535-7.

⁴⁷ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 296 ISBN 978-80-242-2365-5.

⁴⁸ Zdroj: vlastní kresba podle knihy, 2022 – RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. ISBN 978-80-247-2365-5.

V ČR je používána a známá polská verze Identikitu. Byla vytvořena na základě antropologického výzkumu polské populace nazývána také jako "kompoziční obrázkový identifikátor".⁴⁹

Ve Spojených státech amerických vznikla i zmíněná metoda MIMIC neboli Multiple Image Maker and Identification Compositor. Řadí se zatím jako metoda na nejvyšší vývojové úrovni. Dokáže slučovat přednosti Identikitu a fotomontáže. Je složena ze šesti diapásů s předotragovanými znaky obličeje. Promítání na matici přístroje umožňuje takovou velikost, jako je ve skutečnosti. U manipulace jakožto posouvání pásů je umožněn horizontální pohyb oběma směry, vertikální pohyb je u některých pásů jako jsou oči, nos a ústa možný nahoru a dolů. Uvnitř zařízení je zabudovaná kamera se systémem POLAROID. Obdobně jako je tomu u Identikitu, jednotlivé znaky obličeje mají své kódové číslo, to udává kód daného portréту. Kódy neurčují však jen pořadí, ale například i rasovou příslušnost.⁵⁰

5.3 Další metody portretizace-daktyloskopie

Druhou nejstarší používanou metodou je snímání otisků papilárních linií. Zřejmě první doklad o znalosti papilárních linií můžeme přikládat indiánským kmenům. Rytiny na kamenech, které vytvářeli připomínaly lidskou ruku, bohužel jejich účel nebyl nijak zjištěn. Další archeologické nálezy dokládají, že v Číně a Asýrii již byly otisky prstů používány pro identifikační účely a to už 6 tisíc let před narozením Krista. Český fyziolog Jan Evangelista Purkyně publikoval práci na počátku 19. století, ve které jako první popsal vzory papilárních linií na posledních člancích prstů. Jeho poznatky pro kriminalistické účely využil až William W. Herchel, nebo také Juan Vucetich.⁵¹

Daktyloskopie umožňuje individuální identifikaci osoby, která nechce, nebo nemůže prokázat svou totožnost. Další příklad této identifikace je u mrtvol s neznámou totožností, pakliže nejsou ve velkém stádiu rozkladu a v dostatečné kvalitě se zachovali obrazce papilárních linií. Existují obecně branné daktyloskopické zákony, díky kterým se můžeme dobrat k určení totožnosti neznámé osoby.⁵²

⁴⁹ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 54-56 ISBN 80-7251-014-2.

⁵⁰ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 296 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁵¹ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 157 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁵² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 40 ISBN 978-80-7380-409-1.

Zákon o relativní neměnnosti obrazců papilárních linií uvádí, že i když se kůže neustále tvoří v době od narození až do smrti, dochází k velikostnímu vývoji nebo tvorbě vrásek. Přesto však obrazce papilárních linií mají stále stejnou skladbu, návaznost, tvar a relativní vzdálenost mezi jednotlivými markanty. Existuje i tzv. holistický přístup v daktyloskopii, který zkoumá póry pokožky, které vytváří individuální obrazce, jde o zkoumání v tzv. třetím stupni. Avšak tato možnost ještě v praxi využívána není.⁵³

Podle Zákona o relativní neodstranitelnosti obrazců papilárních linií, už z názvu vyplývá, že je nelze odstranit. Musela by být totiž odstraněna zárodečná vrstva kůže, aby byly obrazce papilárních linií nečitelné, nebo dokonce odstraněné. I po zahojení by vznikla sice jizevnatá tkáň, ta by ale neobsahovala žádné papilární linie. Potvrzování tohoto zákona trvalo mnoho let. Francouzský kriminalista Edmunda Locard se jako jeden z mála zasloužil o prokázání platnosti tohoto zákona, díky svým pokusům. Pokusy prováděl sám na sobě, a to poněkud bolestivou formou, kdy si páčil konečky prstů vařicím olejem. Poté sledoval průběh obnovení papilárních linií, který posléze zaznamenával.⁵⁴

Zákon o individuálnosti obrazců papilárních linií udává, že na světě nejsou dvě osoby, které by měly shodné obrazce papilárních linií. Individuálnost papilárních linií jedince jsou podloženy matematicko-statickými výpočty, které dokazují, že variabilnost obrazců je natolik vysoká, že neexistují na Zemi dva jedinci se stejnými papilárními liniemi.⁵⁵

Již zmíněný J. E. Purkyně, rozlišoval devět základních daktyloskopických vzorů, kterými jsou příčné záhyby, střední podélný pruh, šikmý pruh, šikmý záliv, mandle, spirála, elipsa, kruh a zdvojený vrcholek. Rozložení papilárních linií a jejich větvení s ukončením jsou u každého jedince rozdílné.⁵⁶

Jsou i tzv. latentní daktyloskopické stopy, mohou to být například neporézní materiály, porézní nosiče, či dokonce stopy z kůže mrtvol. K zajištění takovýchto stop se však přistupuje až v momentě, kdy jsou zajištěny všechny viditelné daktyloskopické stopy. Pakliže se z latentní stopy, stane viditelná díky použití optických postupů, je vhodné je fotograficky zdokumentovat, neboť se čitelnost stopy může v průběhu

⁵³ NĚMEC, Miroslav a kol. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference "Pokroky v kriminalistice 2017", konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017.* Vydání první. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. str. 289 ISBN 978-80-7251-485-4.

⁵⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika.* 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 40-41 ISBN 978-80-7380-409-1.

⁵⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika.* 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. str. 144 ISBN 80-7179-878-9.

⁵⁶ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích.* Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 158-159. ISBN 978-80-247-2365-5.

šetření změnit na nečitelnou a tím pádem by byla znehodnocena a brána za neupotřebitelnou. Oprávněná osoba musí vždy zvolit správný postup, prostředek, nebo metodu tak, aby bylo dosaženo nejefektivnějšího výsledku a stopa se zachovala v nejvyšší kvalitě.⁵⁷

Zajišťování viditelných stop není technicky náročné, jelikož jsou viditelné pouhým okem. Lze využít vhodné osvětlení či lupu, pokud jsou hůře viditelné, vždy se však musí fotograficky zadokumentovat. Nedodržením fotografické zásady v jednotlivých fázích může dojít až ke znehodnocení stopy, původně vhodné ke zkoumání. Kriminalistická věda dospěla k několika typům metod pro vyhledávání a zviditelňování stop. Před zvolením jedné ze čtyř metod se musí zvážit druh stopy, nosič a zkušenosti technika.⁵⁸

U fyzikálních metod se využívají různé druhy tekutin, prášků a sazí. Hlavní důvod jejich využití je u latentních stop, které jsou tvořeny především potem. Pot má dobrou přilnavost a tyto prostředky se na něj přichytí, tím se zviditelní papilární linie. Chemické metody vytváří různé barevné kombinace díky potu v latentních stopách. Používají se především k získání stop z papírových nosičů. Fyzikálně-chemické metody se zachytí na místě stopy pomocí jódových par. Jód v pevném stavu se vloží do přístroje, kde se zahřeje a tím vznikne pára, ta je hnána ventilátorem na místo stopy. Stopa následně získá žlutou až žlutohnědou barvu. Radioaktivní metodu tvoří zvláštní postupy, kdy radioaktivní prvek je aplikován přímo na latentní otisk například umakart, koženku, plastické hmoty apod. Zajišťování se provádí pomocí autoradiografie. Nejčastěji používané speciální daktyloskopické metody jsou autoelektronografie, autoradiografie, fluortec a laserové metody. K zajištění daktyloskopické stopy je potřeba čtyř způsobů tzv. *in natura*, jdou jednoduchým způsobem odebrat. Způsobem na různé druhy fólií, je jeden z nejpoužívanějších, dochází u něho k barevnému kontrastu po použití určitého prášku. V neposlední řadě k vyfotografování, nebo odlévání.⁵⁹

⁵⁷ STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Kriminalistická daktyloskopie*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. str. 158-159 ISBN 80-7251-192-0.

⁵⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 45 ISBN 978-80-7380-409-1.

⁵⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 45-50 ISBN 978-80-7380-409-1.

5.4 Plastická metoda

Metoda se často nazývá po svém objeviteli jako metoda Gerasimovova. Vznikla současně s grafickou metodou. Gerasimov byl ruský antropolog a archeolog, který žil v letech 1907-1970. Studoval lidské lebky a ztvárnil víc než 200 lidí. Některé jeho rekonstrukce jsou vystaveny v muzeích, líbila se mu představa podívat se na někoho, kdo už nežije a tím si ho připomenout. V roce 1950 obdržel i státní cenu SSSR. Zmíněná muzea, kde se jeho díla nachází, jsou v Moskvě, Uzbekistánu a Gruzii.⁶⁰

Hlavní využití je při ověřování podob u historických osobností, kdy dochází k domodelování měkkých částí hlavy na odlitek nalezené lebky. Pro svou pracnost patří k nejnáročnějším metodám vůbec, ale díky ní můžeme vidět tváře z dob minulých. Při praktickém využití se zakládá na výpovědi svědka, kdy se vyhotoví portrét. Následně ho musí výtvarník vymodelovat. Výtvarník musí mít několikaleté zkušenosti, aby byl vůbec schopen ztvárnit osobu jen z popisu, který ne vždy může být vyhovující. Záleží na tom, jak dokáže svědek detailně, a hlavně pravdivě popsat pachatele a jak se dokážou pochopit s výtvarníkem. Toto využití v kriminalistice je však okrajové.⁶¹

Plastický model se poté dotvoří dle korekce svědka, přidá se na něj paruka a umělé oči. Používá se však velmi zřídka, protože nemá tak dobré výsledky a vzhledem k náročnosti a pracnosti jak grafické, tak plastické metody, došlo k jejich zjednodušení, a to dvěma směry, jako typy fotorobotů, nebo jako typy identikitů.⁶²

5.5 Fotomontáž

Jinak nazývaná jako mozaikový portrét, nebo fotorobot. Modifikace fotorobotu spočívá v tom, že se svědkovi předloží dvě speciální alba. První album je tzv. album typů, kde je soubor fotografií s různými obličejí. Svědek vybere tu, která se nejvíce podobá hledané osobě, popřípadě zmíní, co má být jinak. Druhé album je tzv. album kompoziční neboli identifikační. V tomto albu jsou obličejí rozstříhané vodorovně do šesti pruhů, u kterého každý pruh má určitou část obličejí například oči, uši s nosem, ústa, obočí, brada, čelo, vlasy. Každý z pruhů lze tak libovolně měnit. Svědek s vyhotoveným portrétem musí souhlasit, proto se postup i několikrát opakuje.⁶³

⁶⁰ RAK, Roman, Vašek MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 295 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 123 ISBN 978-80-7380-535-7.

⁶² RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 295 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁶³ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 55 ISBN 80-7251-014-2.

Pakliže na fotografii odpovídá například nos, vybere tuto fotografii a takto pokračuje dalšími částmi. Po nějaké době pochopitelně začnou části svědkovi splývat, a dochází tak k ovlivnění vnímání a popisování. Před tím, než svědek vybere fotografie z alb, popisuje morfologické znaky hledané osoby, aby nedošlo k ovlivnění rekognice a důkazní hodnoty tohoto procesního úkonu. Výslech může pomoci, když už si svědek není po vybírání daných částí jistý. Technik nechá následně zpracovat fotografii hledané osoby, ta se předloží svědkovi a doplňují se detaily pomocí výměny některých částí, popřípadě retuše. Výslech svědka musí být následně zaprotokolován.⁶⁴

Nevýhodou této metody je velká sugestivnost svědka. Vyhotovený portrét může být zkreslený, z důvodu různých velikostí přiložených částí obličeje, které mohou mít i jinou světelnost. Metoda je časově značně náročná a pracná. Přehodnocením nevýhod této metody vznikla verze fotomontáže, kde se jednotlivé části promítají na diapásech.⁶⁵

6 Identifikace osob podle fotografie

V momentě, kdy je nalezena mrtvola s neznámou totožností musí se postupovat podle zásad kriminalistické dokumentace, a to znamená detailně fotograficky zdokumentovat místo činu, jeho okolí a tělo.⁶⁶

Pokud to není nutné a žádoucí, mrtvola se na místě nálezu nesvléká, zásadně se svléká až na pitevně, vždy se musí dbát na lidskou důstojnost, a to i po smrti osob. Při popisování vnějších znaků mrtvoly se musí dodržovat všechny zásady. Po ohledání a fotografické dokumentaci se mrtvola převezze z místa činu na pitevnu. Na pitevně se provedou další nutné úkony pro identifikaci, jde především o daktyloskopování mrtvoly a zajišťování mikroskop. Po zajištění všech těchto stop se mrtvola upraví, aby mohlo být zhotoveno pár snímků pro potřebnou identifikaci. Úpravou se rozumí očištění, umytí, učesání, sešití tržných poranění, konečné naličení a následné vyfotografování. Identifikační fotografie mrtvoly se pořizuje vždy vsedě, hlava mrtvoly musí být opřena o zeď, objektiv musí být vždy v úrovni očí, které se mrtvole před vytvořením fotografie otevřou. Pokud jsou nutné úpravy na fotografii, provádí se na negativu formou retuše. Pro následně možné potřeby identifikačního zkoumání se vždy mrtvole odstříhne několik

⁶⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jirí STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 124. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁶⁵ RAK, Roman, Vašek MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 296 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁶⁶ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Vybrané aktuální kriminalistické možnosti identifikace osob a věci: publikace z výsledků dílčího výzkumného úkolu č. 1/2 s názvem: "Aktuální problémy kriminalistické techniky"*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. str. 109-114 ISBN 978-80-7251-500-4.

vlasů z pěti míst na hlavě. Při odstřihávání se musí zaznamenat odkud byly vlasy odstřiženy a mohou to být jen místa z vrcholu vlasaté části hlavy, z temene, z obou spánků a zátylku.⁶⁷

Fotografie mrtvoly slouží k identifikaci mrtvoly neznámé totožnosti formou rekognice. Mrtvole neznámé totožnosti se zhotovuje evidenční karta, ta se zakládá do celostátní evidence mrtvol neznámé totožnosti a porovnává se s evidencí pohřešovaných osob. Expertizní forma identifikace se provádí antropologickou metodou. U té je třeba nashromáždit všechny důležité informace jako pohlaví, věk, doba, která uplynula od smrti apod. Pokud se najde shoda či souvislost mezi pohřešovanou osobou a nálezem je nutné také shromáždit potřebný materiál, který poté slouží k identifikaci. Jedná se o stomatologickou a zdravotnickou dokumentaci a rentgen ze zdravotnického zařízení.⁶⁸

Pakliže je k vypreparované lebce k dispozici i fotografie pohřešované osoby, je možné provést zvláštní způsob srovnání tzv. superprojekci, musí mít však u tohoto způsobu srovnání shodné morfologické znaky. Časový úsek fotografie musí být co nejaktuálnější před dobou smrti.⁶⁹

Zmíněná superprojekce je metoda identifikace člověka neznámé totožnosti podle lebky. Modeluje se při ní bývalý vzhled obličeje, přičemž se zjišťuje, zdali lebka vůbec odpovídá pohřešované osobě. Fotografie lebky se překryje fotografií pohřešované osoby a následně se položí jedna na druhou tak, aby vykazovaly, že se jedná o tutéž fotografii a jejich srovnání sedí. V případě, že jsou znaky shodné, jedná se o tutéž osobu. Aplikovaná fotografie pro tuto metodu musí být zředu s profilem obličeje, nebo s viditelnými zuby, aby bylo možné fotografie vůbec srovnat. Dále také musí být shodně prostorově orientovány. Cílem superprojekce je, zjistit shodu mezi pohřešovanou osobou a lebkou, viz kresba č. 7.⁷⁰

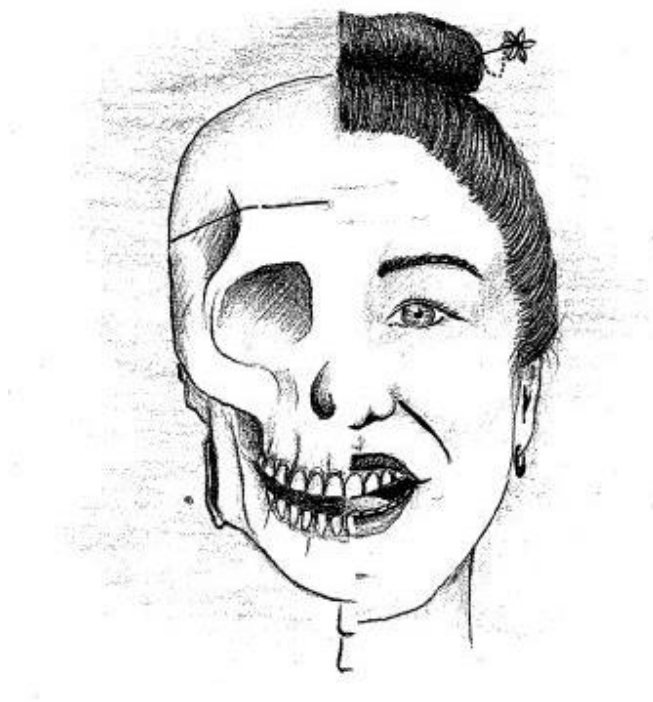
⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 318s, ISBN 978-80-7380-535-7.

⁶⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 431 s. ISBN 978-80-7380-052-9.

⁶⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 431s, str. 77 ISBN 978-80-7380-052-9.

⁷⁰ STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s.352. ISBN 978-80-7380-258-5.

Kresba č. 7 – Superprojekce – počítačově plně digitalizovaná⁷¹

K identifikaci nálezů kostí nebo kostry dochází především při zemních pracích. Pokud k takovému nálezu dojde, je třeba ho nahlásit odborným pracovníkům. Pokud jde o ostatky lidské a smrt osoby je kriminalisticky relevantní, musí se zjišťovat další podrobnosti. Zemní práce se v tom okamžiku pozastaví na dobu, kterou si odborníci stanoví. Nález tvoří významnou skupinu biologických stop. Jednotlivé části kostry nebo úlomky kostry, je pochopitelně složitější identifikovat, ale mají výhodu, že jsou v podstatě nezaměnitelné, až na některé úlomky. Je třeba zdůraznit, že pokud od smrti biologické osoby do jejího nálezu neuplynula delší doba, jsou pozůstatky nalezeny v různém stupni rozkladu. Mohou zůstat určité zbytky měkkých tkání, chrupavek apod. Zajišťování takových stop musí probíhat podle platných zásad pro zajišťování kriminalisticko-technické stopy. Musí však proběhnout v takovém časovém úseku, aby nedošlo k jejich mikrobiologickému rozkladu.⁷²

⁷¹ Zdroj: vlastní kresba podle knihy, 2022 – STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.

⁷² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 97-99 ISBN 978-80-7380-409-1.

7 Pátrání

Pátrání je součástí kriminalistické praktické činnosti pro PČR, Celní správu ČR, Armádu ČR, příslušníky Hasičského záchranného sboru, Horskou službu, strážníky městské policie atd. Pátrání je kriminalistickou metodou pro nalézání objektů. To pochopitelně zahrnuje celý komplex činností, úkonů a opatření, které pomohou docílit nalezení či zajištění objektu. V případě, kdy se má vést trestní řízení vůči konkrétní osobě, musí být známy důležité informace, jako jsou například přesné bydliště osoby, kde je zaměstnána apod. Toto patří mezi prvotní úkony. Význam pátrání je zejména v předcházení a zabránění páchaní trestné, protispolečenské činnosti k zajišťování řádného průběhu trestního řízení, zajišťování řádného výkonu rozhodnutí soudu po nabití právní moci rozsudku a jiných státních orgánů, nebo plnění úkolů k vypátrání pohřešovaných, či ztracených osob. Cíl je tedy zřejmý. Aby bylo pátrání z kriminalistického hlediska úspěšné, musí mít hledaný objekt dvě základní vlastnosti. Musí jít o fyzický objekt, ale především o konkrétní druh objektu. Čili hledaným objektem je buďto konkrétní věc, konkrétní zvíře, nebo konkrétní osoba.⁷³

7.1 Druhy pátrání a jejich zásady

Členění zásad se dělí na obecné a specifické zásady. Do obecných zásad při postupu patří především zákonnost, cílevědomost, ostražitost a etika. Mezi specifické zásady se řadí reálnost pátrání, součinnost, koordinovanost, operativnost, rychlost, spolupráce se sdělovacími prostředky a spolupráce s veřejností. Reálnost má zabezpečit sběr informací tak, aby se objekt dal skutečně vypátrat. Pokud dostatek informací není, pátrání by nemělo být uskutečněno. Součinnost zajišťuje pátrání ve více lidech, popřípadě součinnost více bezpečnostních sborů, jen v některých případech může být pověřena do místního pátrání jedna konkrétní osoba. Koordinované pátrání znamená, že je vždy uskutečňováno řadou subjektů. Význam při operativním pátrání má pružnost a pohotovost daných lidí, kteří po osobě pátrají. Rychlost pátrání zaručeně patří k operativní činnosti, kdy jsou nutné neodkladné úkony a opatření. Osoba může být na útěku nebo v nebezpečí a včasná reakce při zjištěné aktuální situaci může velice pomoci.⁷⁴

⁷³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 285-286 ISBN 978-80-906974-0-9.

⁷⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 292-295 ISBN 978-80-906974-0-9.

8 Rekognice

V nynější kriminalistické praxi se často objevuje zvláštní forma identifikace osoby, zvířete nebo věci, tzv. rekognice. Podstatou je psychofyzilogický proces znovupoznání, který probíhá v mozku člověka. Umožňuje vybavení si dříve vnímaného objektu a srovnání momentálního vjemu. Při takové formě identifikace dochází ke ztotožnění nebo k vyloučení objektu. Oproti znalecké identifikaci má znovupoznání jisté zvláštnosti. Patří mezi ně nezastupitelnost subjektu identifikace, což znamená, že subjektem může být jen ta osoba, která předváděný objekt v minulosti vnímala. Dále jsou ztotožňujícími objekty momentální vjem předváděných objektů a paměťová stopa dříve vnímaného objektu. Poslední zvláštností je neopakovatelnost úkonu v případě, že poznávací osoba již jednou identifikovala ztotožňovaný objekt. Rekognici lze vymezit tak, že jde o metodu kriminalistické praxe v trestně procesním řízení podle § 104b zákona 141/1961 Sb. Trestního řádu, využívající schopnost člověka poznat předváděný objekt na základě paměťové stopy.⁷⁵

Za nejvhodnější klasifikační kritéria rekognice, kterých je několik, se považuje především informační obsah paměťové stopy, povaha předváděného objektu, charakter předváděného objektu, dále charakter identifikačních znaků objektu a způsob předvádění objektu. Rekognici lze rozdělit na dvě skupiny díky charakteru informačního obsahu paměťové stopy. Jako první ze skupiny je rekognice, při které je přítomna poznávající osoba a ta nesmí znát žádné sdružené informace o daném objektu. Jedná se tak o rekognici dříve vnímaného objektu v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí. Převážné využití této rekognice je v procesu poznávání trestných činů. U druhé skupiny rekognice je také přítomna poznávající osoba, ta však musí znát jakoukoli sdruženou informaci o objektu. V tomto případě se jedná o identifikaci důvěrně známého objektu poznávající osobě. V těchto případech jde například o identifikaci mrtvolky neznámé totožnosti osobou blízkou nebo rodinným příslušníkem. Může se však jednat o ztracený, či odcizený předmět z majetku poznávající osoby. Samotná rekognice se dělí na stupně původnosti, kdy se předvádí samotné objekty rekognice, nebo modely, pod kterými si lze představit ty nejčastější, kterými jsou fotografie ztotožňovaných objektů. Předváděné objekty dělíme i podle charakteru. Pokud se jedná o rekognici osob, rozlišujeme, zda živých, mrtvol, nebo jejich částí. Rekognici věcí podle movitého a nemovitého charakteru a u zvířecí rekognice, jde stejně jako u osob, o živý či mrtvý charakter. Charakter má i

⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. str. 87 ISBN 978-80-7380-547-0.

své identifikační znaky, které lze také rozlišovat do tří skupin. Rozlišujeme anatomicko-morfologickou rekognici osob a zvířat, dále rekognici podle vnějších znaků movitých a nemovitých věcí, popřípadě jejich míst a částí a rekognici funkčních znaků osob jako je chůze, hlas, držení těla apod. V poslední řadě lze také rekognici rozlišovat podle způsobu předvedení objektů. Může jít o rekognici s předvedením skupiny převzatých objektů společně s identifikovaným objektem nebo s předvedením jednoho identifikovaného objektu. S tím se můžeme setkat u identifikace neznámých mrtvol. U rekognice osob podle funkčních znaků, popřípadě nemovitostí, se využívá rekognice, kdy s předvedením identifikovaného objektu a převzatých objektů dochází jednotlivě neboli sekvenčně. Všechny výše zmíněné rekognice můžeme takto rozlišovat, je ale velice důležité vědět, že existuje i typ rekognice, který je považován za zvláštní. Jedná se o tzv. prázdnou rekognici, kdy je předváděna skupina objektů poznávající osobě, ve které se však zcela úmyslně nenachází identifikovaný objekt.⁷⁶

Ve srovnání s počátky identifikace osob, dnešní doba umožňuje získávat záznamy prakticky kdekoli. Díky kamerovým systémům, mobilním telefonům apod. lze získat fotografie k případným pozdějším rekognicím. Ne však všechny záznamy dokážou posloužit k identifikaci, a to je dáno například nízkou kvalitou záznamu, maskováním pachatele nebo umístěním dané kamery na místo, ze kterého není vidět do obličeje. Technologie nás provázejí téměř na každém kroku a zároveň se, ač chceme nebo ne, stávají součástí našeho života. Dokážou posloužit k ochraně majetku, dopadení pachatele, nalezení zmizelých osob a v některém případě mohou mít i psychologický vliv na odstranění potencionálního pachatele.⁷⁷

Taktika v provedení rekognice spočívá ve dvou základních doporučeních. Předvádět objekty zpravidla současně ve skupině, nebo mezi přibranými objekty předvádět zpravidla jen jeden identifikovaný objekt. Rekognice může probíhat mnoha způsoby. V první řadě si přiblížme rekognici živých osob in natura. Ztotožněná osoba je poučena o svých právech a dále se poučí o tom, že si může vybrat číslo a pozici, na které bude stát. Jakmile všechny osoby zaujmou svá místa, je přizvána poznávací osoba, která je rovněž poučena o svých právech. Poznávací osoba má, respektive neomezený čas na označení podezřelé osoby, jelikož to není nijak vymezeno v trestním řádu. Poznávací osoba má dále možnost, aby se podezřelá osoba přiblížila, prošla po místnosti, nebo aby

⁷⁶ RAK, Roman, Vašek MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 306-307 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁷⁷ SUCHÁNEK, Jaroslav. *Vybrané aktuální kriminalistické možnosti identifikace osob a věcí: publikace z výsledků dílčího výzkumného úkolu č. 1/2 s názvem: "Aktuální problémy kriminalistické techniky"*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. str. 135 ISBN 978 80-7251-500-4.

řekla několik slov. Závěr ztotožňování se doporučuje vyslovit v přítomnosti obhájce obviněného, nebo soudce s nezúčastněnou osobou, nemůže tak zpětně dojít ke zpochybnění závěru rekognice. Po závěru se poznávací osoba vyslechne, aby byl proveden záznam o tom, pode jakých znaků znovu poznala předvedený objekt. Někteří kriminalisté doporučují rekognici po zápisu znovu zopakovat, aby nedocházelo k nahodilosti.⁷⁸

Dalším typem rekognice in natura je rekognice mrtvol. Ta je prováděna především za přítomnosti známých, osoby zemřelé, by potvrdili totožnost. Musí se brát v potaz i fakt, že mrtvola může být ve značném stádiu rozkladu, v takých případech pomáhá, když ztotožňující osoba zná některá znaménka zemřelého, ať už se jedná o tetování, popřípadě jizvy po chirurgických zákrocích, nebo z úrazů apod. Rekognice se provádí za přítomnosti jedné poznávací osoby z etických důvodů. Pokud však není znám okruh známých zemřelé osoby, provádí rekognici větší počet subjektů, a to například okruh subjektů z místa, kde se mrtvola našla. Pokud subjekt danou mrtvolu znovupoznala udělá se závěrem s touto osobou výslech, u kterého se popíše znaky mrtvoly, popřípadě osobních věcí, které byly u mrtvoly nalezeny.⁷⁹

Rekognici živé osoby podle funkčních znaků. Poznávací osoba je poučena o tom, že může rekognici odmítnout v procesním postavení podezřelého, nebo obviněného. Jsou případy i skryté rekognice, kdy objekt o jejím uskutečňování neví z důvodu vědomé výměně funkčních znaků. V jiných případech se počítá s variantou, že nelze změnit všechny funkční znaky, které ho individuálně charakterizuje. Při rekognici hlasu se vede převážně dialog poznávaného objektu s pomocnými objekty. Poznávající subjekt dialogu naslouchá v ústraní a vyhodnocuje své domněnky. Následná rekognice ztotožní poznávaný objekt podle anatomicko-morfologických znaků a tím se buď potvrdí či vyvrátí závěr výpovědi poznávajícího subjektu.⁸⁰

Rekognici movitých věcí in natura lze ji provést dvěma způsoby, ve kterých je rozhodující, zda osoba poznává věci, které dobře zná, či věci vnímala jen v souvislosti s vyšetřovanou událostí. V prvním případě osoba uvede konkrétní detaily věci ve výslechu před počítím rekognice. V druhém případě osoba ve většině případů detaily věci nezná proto dochází spíše k určení skupinové příslušnosti předváděné věci. Z hlediska

⁷⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 489-491 ISBN 978-80-906974-0-9.

⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. str. 92–96 ISBN 978-80-7380-547-0.

⁸⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 493 ISBN 978-80-906974-0-9.

nemovitých věcí dochází v momentě, kdy je nutné ztotožnit například konkrétní místnost, budovu atd. Prvotně se však opět provede výslech subjektu, kde musí být zmíněny podstatné znaky daného objektu, jde například o rozměry místnosti, rozmístění oken apod.⁸¹

Jako poslední typ rekognice si představíme rekognici podle modelů. V případech, kdy subjektu nemůže být z nějakého důvodu ukázána osoba, mrtvola, věc či zvíře k rekognici. Přístupuje se k variantě modelů, zejména fotografii. Přitom se subjektům předkládá fotografie, na které je poznávaný objekt společně s jinými objekty, kdy je nejmenší možný počet tří osob a u přípravy je třeba znát odpověď na otázku, ve které době poznávající znal, viděl, nebo pozoroval osobu, se kterou se srovnává srovnávající fotografie. Jsou povoleny i fotografie, které nejsou z evidence PČR, ale musí být opatřeny souhlasem přivzatých osob. Průběh rekognice probíhá obdobně jako in natura viz výše. Rekognice podle fotografie může probíhat i u živých osob v případě, že se nemůže dostavit buď subjekt, nebo poznávací objekt. Výsledky rekognice mají charakter důkazu.⁸²

Protokol o rekognici, ať už se jedná o jakýkoli druh, musí obsahovat údaje o její přípravě, průběhu i závěru. Součástí musí být i výslechy subjektů, jejich všechna poučení podle platného trestního řádu, popsání podmínek, za kterých rekognice proběhla. Rekognice mohou být současně zadokumentovány i videozáznamem. Při hodnocení rekognice musíme brát v úvahu, zda vše proběhlo dle platného zákona, zda správně proběhlo poučení, popřípadě zda byl přizván dostatečný počet přivzatých objektů apod. Největší váhu mají však vyhodnocené znaky, které se buď shodovaly s předchozím výslechem poznávajícího subjektu, či nikoli.⁸³

⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 493 ISBN 978-80-906974-0-9.

⁸² KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. str. 95–96 ISBN 978-80-7380-547-0.

⁸³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. str. 495 ISBN 978-80-906974-0-9.

9 Zkoumání ručního písma

První srovnávání písma je staré okolo 2000 let, samozřejmě samotné písmo je mnohem starší. Prvním předstupněm písma byly tzv. mnemogramy. Šlo o vlastní značky například k označení dobytka, nebo majetku jedné osoby. Následovaly vrubové hůlky, z toho plyne naše úsloví- „máš u mne vroubek“. Na hůlku se vyřezali vroubky, hůlka se rozštípla a věřitel s dlužníkem dostali každý půlku. Zajímavostí je, že se placení tímto způsobem používalo v Anglii ještě v 18. století. Přes uzlové písmo se písmo rozvinulo v obrázkové neboli piktogramy, které jsou používané dodnes. Jsou srozumitelné bez ohledu na jazyk, kterým mluvíme. Dalšími vývojovými stupni jsou ideogramy, kde se ztotožnil obrazový znak se slovním významem a jako poslední fonogramy, kde už se jednalo o záznamy zvuku.⁸⁴

Písmo se vyvíjelo po celá staletí přes výše uvedené předstupně, egyptské hieroglyfy, po řecké písmo, hlaholici a cyrilici. Z latinského písma se vyvinula abeceda, která se rychlým rozvojem dostala ke kurzívnímu písmu, které se dnes učí na školách.⁸⁵

Ruční písmo je písemným projevem člověka. Jeho zkoumání má za cíl identifikaci pisatele, nebo autora. Zkoumané jsou grafické a jazykové stránky textu. Mezi pisatelem a autorem je totiž rozdíl. U autora není podstatný srovnávací materiál, jelikož se zkoumá jazykový obsah, proto text nemusí být napsán ručně, může jít například i o hlasovou nahrávku. Na rozdíl od toho je u pisatele bezpodmínečný srovnávací či sporný dokument psaný ručně psanou formou. Autor písma nemusí být vždy pisatelem, můžeme jít například o diktát, nebo opis. Celá řada ovlivňuje utváření rukopisu, lze je možné rozdělit na vnější a vnitřní faktory. Vnitřní faktory jsou determinované prostředním, kde pisatel psal, mluvíme o jevech jako je zima, světlo, tma, ale také jestli pisatel seděl v jedoucím prostředku, či u psaní stál, nebo seděl s oporou paže. Neopomenutelné jsou i psací prostředky, které ovlivňují především grafickou stránku textu. Vnitřní faktory jsou ovlivněny vlastnostmi pisatele, ty však ovlivňují nejen grafickou, ale i vyjadřovací jazykovou stránku textu. Faktor ovlivňuje motivace, cíl pisatele, kvalita, rychlost i úroveň dovednosti používání písma. Dále anatomicko-fyziologická dispozice, popřípadě ovlivnění po požití alkoholu, či drog. Výše zmíněná grafická stránka se zkoumá ve dvou rovinách, a to v obecné a zvláštní. Obecná rovina zkoumá celkový charakter jako je sklon, velikost, rozložení písmen, umístění nadpisů apod. Zvláštní rovina se rozděluje na

⁸⁴ VLKOVÁ, Klára. *Písmo a typografie jako součást odborných uměleckých předmětů se zaměřením na grafickou úpravu textu pomocí ICT*. Plzeň, Nerudova 33: Vydala za finančních prostředků MŠMT Středně odborná škola obchodní a Střední odborné učiliště obchodní, projekt SIPVZ, 2006. str.5-7

⁸⁵ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str 414-419 ISBN 978-80-247-2365-5.

podskupiny jako je dílčí komponent, tj. zkoumání koncových tahů, náběhových tahů, kličky písmen apod. Druhá podskupina se zabývá základním komponentem tzn. celých označení a písmen. Poslední podskupinou je multikomponent, tj. spojení dvou nebo více písmen, nebo označení. Existuje i pomocná analýza směru pohybu, jeho velikosti, lokalizace a pomocného hlediska.⁸⁶

Jazyková stránka se zkoumá všestranným jazykovým rozbořem v pěti rovinách. První je rovina lexikální stavby, což znamená třídění příslušnosti slov a jejich spojení do jednotlivých skupin podle stylu, doby užívání, oboru, stylu apod. Druhá rovina je podle gramatické stavby, v němž jsou zkoumané syntaktické zvláštnosti jazykového projevu v návaznosti na rovinu modální stavby ve způsobu vyjádření vztahu mezi skutečností a obsahem výpovědi. Dále rovina funkční perspektivy výpovědi, tj. uspořádání jazykového projevu jako celku a v poslední řadě rovina pravopisu, který se posuzuje samostatně.⁸⁷

Po stručném přiblížení grafické a jazykové stránky se ještě pozastavíme u stránky grafické. Z hlediska svého postavení v procesu identifikace se materiály rozdělují na sporné a srovnávací, jak již bylo poznamenáno výše. Spornými materiály jsou veškeré písemnosti, písařské výtvary, u kterých má být zjištěn pisatel. V kriminalistické praxi se jedná o sporné podpisy, částmi dopisů, pseudonymní texty apod. Sporné materiály mají své zásady, které se musí dodržovat. Musí být správně uloženy, a to je vložení sporného materiálu mezi dva měkké papíry, které se následně vloží do tvrdých desek. Pokud mají materiály více stran, musí se dbát, aby byl každý list zvlášť a nedošlo tak k opisu jedné strany na jinou a učinit řádná opatření, aby nedošlo k záměně. Z toho vyplývají dvě základní podmínky úspěšného zkoumání, a to podmínka úplnosti a původnosti. Veškeré další prostředky ať už to jsou psací potřeby musí být zabaleny zvlášť. Ochránit se musí i před různými chemikáliemi, teplem či vlhkostí.⁸⁸

Co se týče srovnávacích materiálů, jde o veškeré písemnosti, které obsahují písemný projev prokazatelně známého pisatele, který je adekvátní písařskému projevu na sporné písemnosti. Primární materiál je v závislosti na srovnávacím materiálu působením vnějších a vnitřních podmínek. Znalec vyhodnotí sporné materiály a formuluje požadavky na srovnávací materiál. Vnější faktory se dají snadněji regulovat než faktory vnitřní, které jsou stálejší, ale obtížně navoditelné. Oba materiály musí odpovídat

⁸⁶ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str. 419 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁸⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001. str. 204–205 ISBN 80-7204-194-0.

⁸⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 142-146. ISBN 978-80-7380-535-7.

minimálně v několika aspektech, kterými jsou písařský projev, směr odchylek od písařského optima, časovou vazbou, písařskou polohou a psacími prostředky. Z hlediska motivace písemnosti rozlišujeme také ukázkou a zkoušku písemného projevu.⁸⁹

V každodenní praxi se setkáváme s několika základními úlohami, co se týče verifikace osoby na základě ověřování podpisu. Jde o převod ručně psaného písma do formátu textových editorů. Zařezujeme mezi ní i ověření identity osoby s možností specifikace osobnostních rysů. K nejpraktičtějším a nejpoužívanějším způsobům k ověřování lidské identity je automatizovaná verifikace, která dokáže rozpoznat podpis prověřovaných osob. Výhodou vlastnoručního podpisu je nejen jeho jedinečnost v přirozenosti a individualitě, ale i v tom, že nemůže být tzv. odcizen, nebo ztracen. Proto může být ověřování podpisů používáno v běžných činnostech každodenního života, a to z důvodu bezpečnosti, kontrolního přístupu do objektů, u finančních transakcích apod. Rozeznáváme dva základní typy systémů a to on-line, či off-line. S on-line systémem se můžeme setkat například na poště při ověřování podpisu, a to pomocí specializovaného tabletu se speciálně upraveným perem. V průběhu vytváření podpisu se zachycují statické a dynamické charakteristiky podpisu. U off-line systému není třeba žádného tabletu, jelikož se osoba podepisuje na papír, posléze je podpis digitalizovaný pomocí optického skeneru, popřípadě kamery. V poslední řadě aplikace vyhodnocuje shodnost.⁹⁰

Pozastavme se napřed u on-line systémů, které se liší od off-line systémů liší i tím, jak získávají data. V tomto případě jsou data sbírána v reálném čase v danou chvíli. Nejde jen o obrazovou podobu podpisu ale i o jeho dynamiku, která je mnohem obtížnější v napodobování. On-line systémy používají matematicko-časové funkce, které díky bodům spojují časovou posloupnost úseček. Hlavním cílem obou systémů je detekovat podvrhy, tento systém je detekuje hned na místě. Z časového pohledu nejsou off-line systémy příliš vhodné a je v principu náchylnější na podvrhy. Tyto systémy se využívají především ve forenzní praxi pro potřeby soudního důkazu.⁹¹

⁸⁹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. str. 146. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁹⁰ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str 433-439 ISBN 978-80-247-2365-5.

⁹¹ RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. str 440-444 ISBN 978-80-247-2365-5.

10 Metodika praktické části

K průzkumnému šetření v empirické části bakalářské práce byla využita metodologie vlastního kvantitativního šetření anonymního dotazníku písemnou formou. Respondenti byli předem upozorněni na anonymitu dotazníku už z důvodu, aby nedocházelo k zamlčování citlivých a zájmových informací od respondentů, kdy jde zejména o zjištění a podělení se například o jejich zkušenosti, nebo jejich vnímání druhých. Průzkum byl směřován na širokou laickou veřejnost, tudíž se dotkl nejen dospělých, ale i dětí ve školním věku. Dále autor zpracoval kazuistiku, kde jsou popsány metody a postupy policistů zabývajících se daným případem s neodkladnými a neopakovatelnými úkoly na místě činu.

10.1 Cíl dotazníkového šetření

Dotazník by měl odpovědět zejména na hlavní cíl šetření, a to, zda mají respondenti nedostatek povědomí v deskripci znaků při poskytování laického popisu policejnímu orgánu. V rámci dotazníkového šetření bude také navržena otázka, zda by respondent měl zájem o preventivní opatření, v podobě veřejných přednášek, nebo přednášek na školách. Bude tedy důležité to zjištění, jaký důraz tomuto tématu sami respondenti přikládají. Součástí dotazníku bude samozřejmě potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz. Další odpovědi na otázky, by mohly odrážet nynější důsledky toho, když je veřejnost málo informována.

10.2 Technika sběru dat

Pro sběr dat byl vytvořen dotazník v papírové formě z důvodu jednoduššího oslovení širší veřejnosti. Dotazník obsahuje 10 otázek zaměřených na vytvoření úhlu pohledu lidí na popis osob kolem sebe v běžném denním režimu. Sběr dat probíhal od 12. prosince 2022 do 17. února 2023. Dotazníkem se podařilo shromáždit 104 odpovědí od respondentů různého pohlaví, věku a profese, nikoli však státních příslušníků ozbrojených složek. U věku byly dotazovány i děti školního věku.

10.3 Hypotézy

H1: Autor se domnívá, že nejvíce se lidé zaměřují na oblečení druhých.

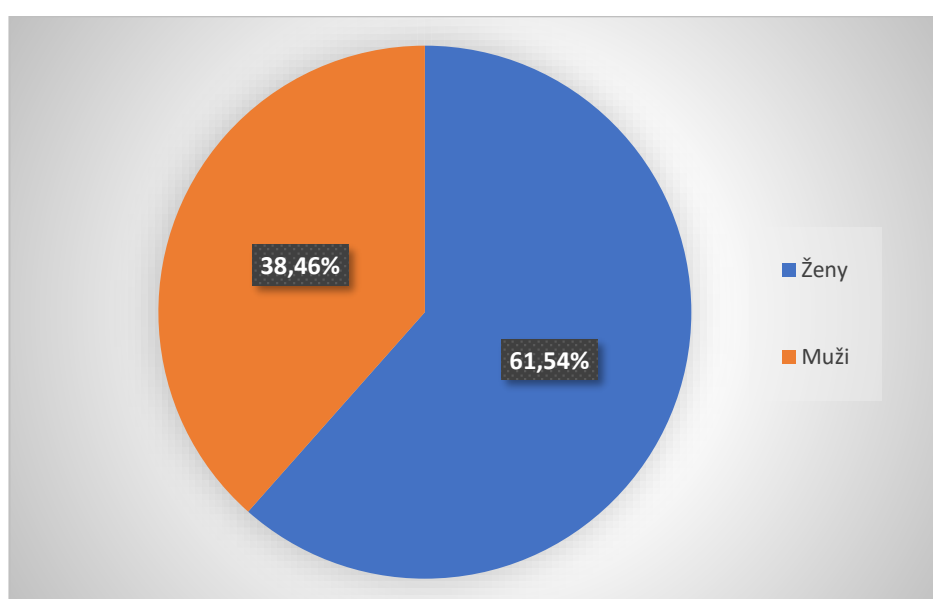
H2: Více než 80 % respondentů odpoví, že si všímá svého okolí.

H3: Více než 80 % respondentů potvrdí, že se s popisem osoby nesešla.

H4: Autor si myslí, že tato problematika bude veřejnost zajímat, ať už z důvodu obav, nebo zvědavosti.

10.4 Vyhodnocení dat

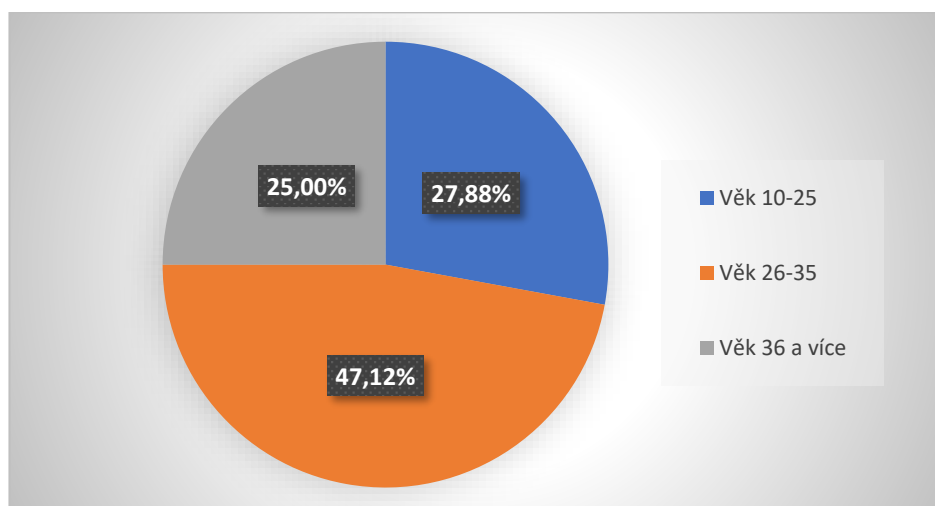
Graf 1: Vaše pohlaví? ⁹²

Z prvního grafu vyplývá, že se z celkového počtu 104 respondentů zúčastnilo 40 mužů (38,46 %) a 64 žen (61,54 %) různého věku, který je znázorněn v následujícím grafu. Tato otázka může být podceňována, avšak má svou váhu, jelikož mužské a ženské vnímání se liší v mnohém, už co se týče zálib, zaměstnání apod.

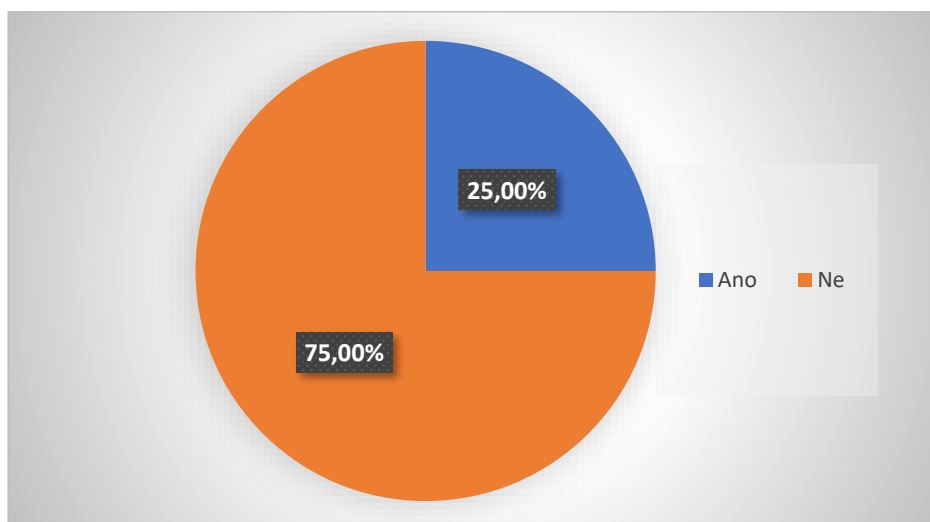
⁹² Vlastní zdroj, 2023

Graf 2: Váš věk? ⁹³

Cílem dotazníku bylo také zjistit, jaké pohled různých věkových skupin. Z vyhodnocení grafu vyplývá, že celkový počet 104 respondentů se skládá z 29 osob (27,88 %) ve věku 10-25 let, 49 osob (47,12 %) ve věku 26-35 let, 26 osob (25 %) ve věku 36 a více. S pohledem na stanovené hypotézy je velká pravděpodobnost jejich správného vyhodnocení.

Graf 3: Všímate si na okolních lidí zvláštností, které si zapamatujete? (př.: tetování) ⁹⁴

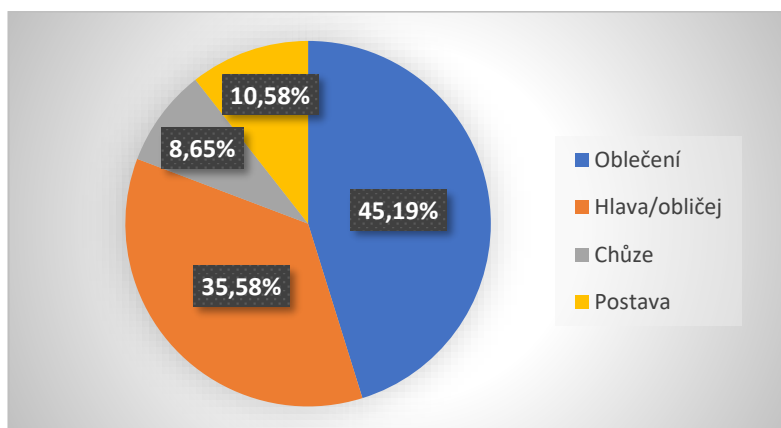

Z grafu je patrné, že z celkového počtu 104 respondentů většina odpověděla negativně, a to v počtu vysokých 78 respondentů (75 %), oproti 26 respondentům (25 %).

⁹³ Vlastní zdroj, 2023

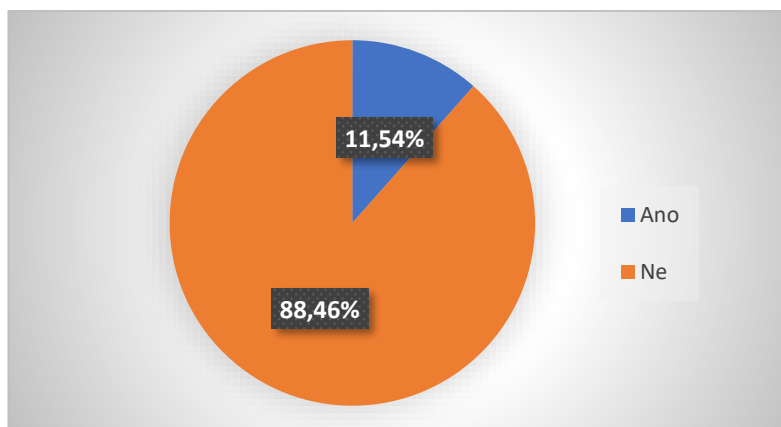
⁹⁴ Vlastní zdroj, 2023

Graf 4: Při běžné situaci na ulici, čeho si na ostatních lidech na první pohled všímáte nejvíc? ⁹⁵

Z odpovědí 104 dotazovaných respondentů vyplývá, že 45,19 %, tedy 47 respondentů si na ostatních pamatuje převážně oblečení. Hlavy nebo obličeje si všímá 35,58 %, což činí 37 respondentů. Chůze si dle odpovědí dokáže všimnout pouhých 8,65 %, tedy pouze 9 z dotazovaných. Poslední v řadě, nikoli nejhůře vnímané části, je postava člověka, která však není výrazně procentuálně výraznější než chůze, zařadila se nám do grafu tedy na 10,58 %, tudíž 11 respondentů.

Graf 5: Setkali jste se někdy s tím, že byste popisovali pachatele/zmizelou osobu, jako svědek nebo jako oznamovatel? ⁹⁶

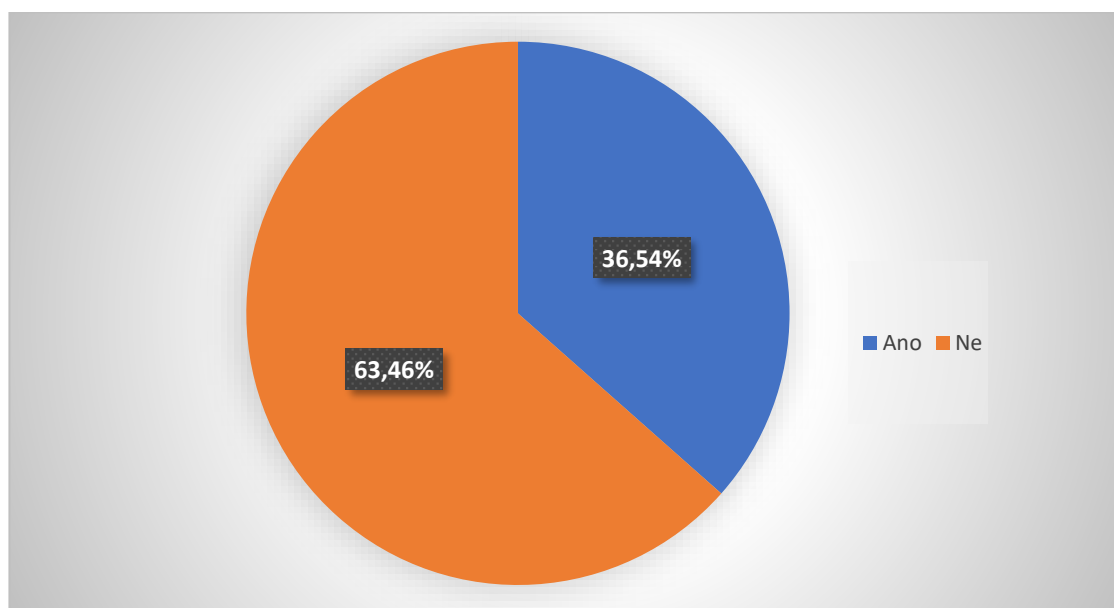

Je zřejmé, že naprostá většina, která v grafu činí 88,46 % (92 osob), ze 104 dotazovaných respondentů nikdy nepopisovali jako svědci pachatele nebo zmizelou osobu. Zbylých 11,54 % respondentů (12 osob) odpověděli kladně. Autor u této otázky předpokládal její výsledek zmíněnou hypotézou, sám autor se s popisem osoby nesetkal.

⁹⁵ Vlastní zdroj, 2023

⁹⁶ Vlastní zdroj, 2023

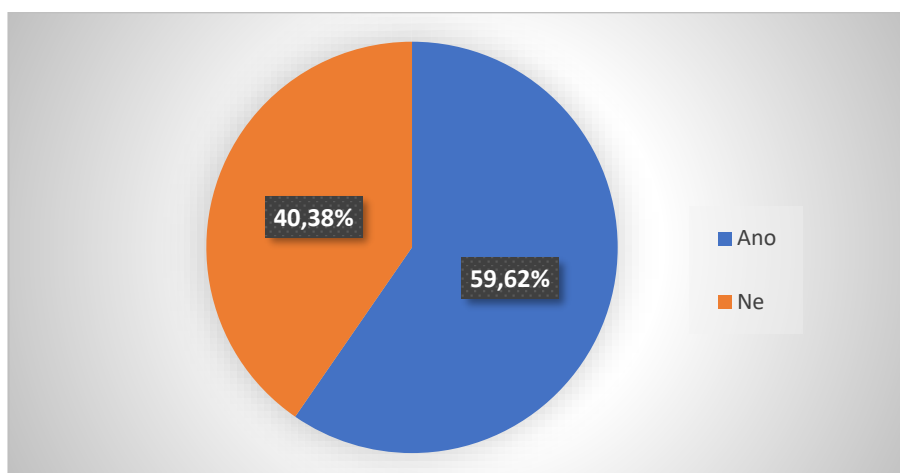
Graf 6: Dokázali byste popsat chůzi více slovy než přirovnáním pomalá, rychlá? ⁹⁷

Naskytl se také rozdíl odpovědí, ne však tak razantní jako u předchozího grafu. Zatímco 36,54 %, respondentů (38 osob) odpovědělo kladně a pokusili se autorovi říct pár příkladů. Převažujících 63,46 % respondentů (66 osob) odpovědělo, že se nad touto otázkou nikdy nezamýšleli, nebo nedokázali v konverzaci s autorem uvést ani jeden příklad. Je to způsobeno tím, že chůzi bereme jako každodenní činnost, která se ale liší v detailech, jak popisuje tato bakalářská práce, člověk by musel trpělivěji a častěji pozorovat. Pochopitelně je ovlivňována mnoha aspekty, to však ještě neznamená, že je nemůžeme umět rozlišit. Můžeme se tak v budoucnu vyvarovat nepříjemným situacím a konfliktů s člověkem, který požil například OPL. V tomto případě včasného vypořádání bychom se mohli vyvarovat, byť jen slovnímu střetu takové osoby a předejít tak ještě nepříjemnější situaci.

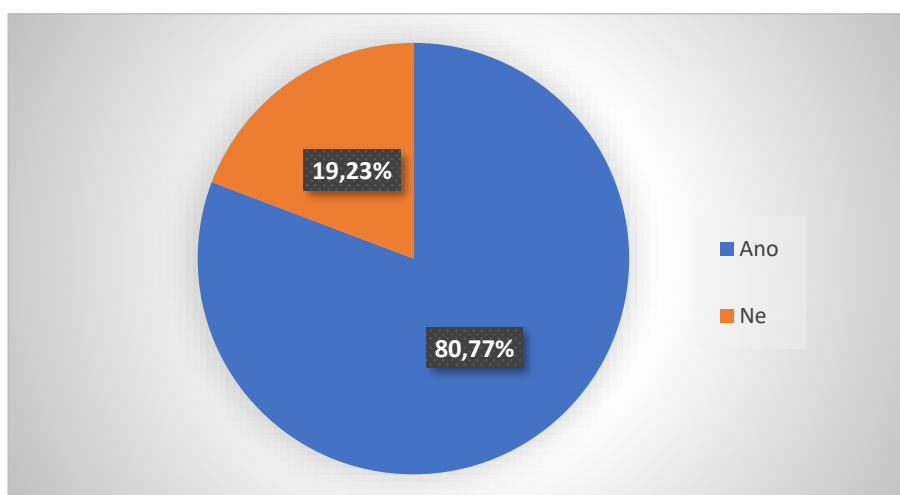
⁹⁷ Vlastní zdroj, 2023

Graf 7: Myslíte si, že jste všímavý/á vůči svému okolí? ⁹⁸

Z tohoto grafu vyplývá, že 59,62 % respondentů (62 osob) se domnívá, že jsou všímaví. Následujících 40,38 % respondentů (42 osob) potvrdilo, že spíše vnímají virtuální svět v telefonu. Tato otázka plní velmi důležitou funkci celého dotazníku, záleží totiž i na faktu, zda lidé vědomě či nevědomě vnímají dění kolem sebe. Přiznáním, či následným uvědoměním si této skutečnosti by mohlo dopomoci k tomu, aby se nad sebou i nad touto problematikou zamysleli.

Graf 8: Všímáte si svých sousedů, dokázali byste o nich něco málo říct? ⁹⁹

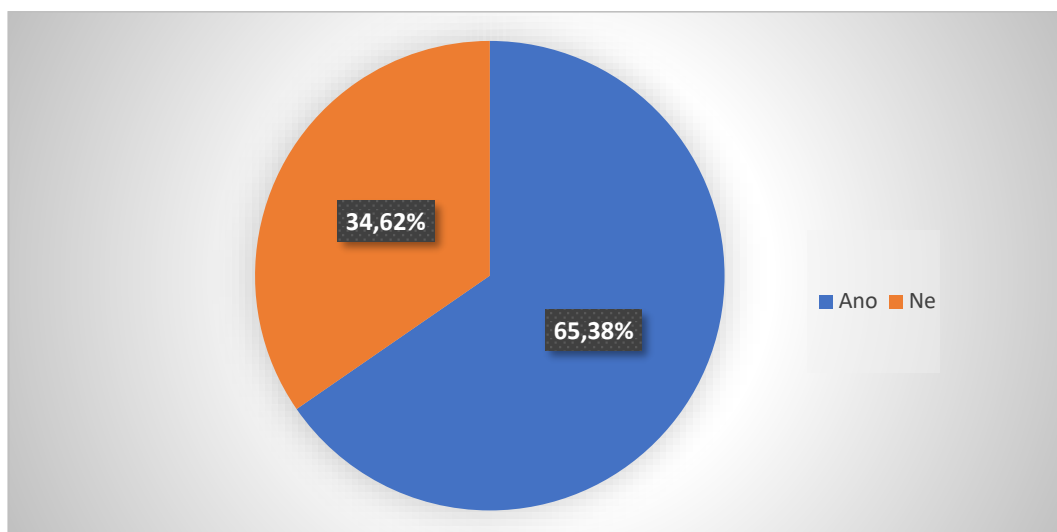

Celých 80,77 % respondentů (84 osob) tvrdí, že by dokázali o svých sousedech něco málo říct a 19,23 % respondentů (20 osob), že ne. Tato otázka není blíže specifikována, tudíž důvod takových odpovědí může být trochu zkreslující například tím, že žádné sousedy nemají, nebo si jich opravdu ani nemají šanci všimnout.

⁹⁸ Vlastní zdroj, 2023

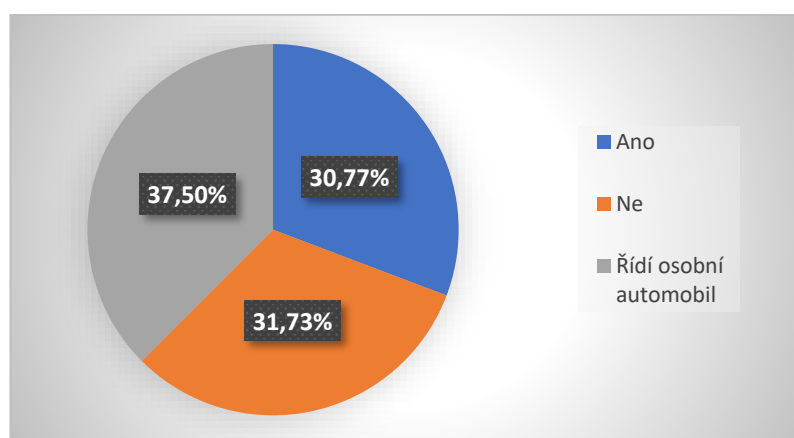
⁹⁹ Vlastní zdroj, 2023

Graf 9: Dokázali byste popsat, co má dnes Váš partner/ka na sobě, potažmo rodinný příslušník? ¹⁰⁰

Graf nám znázorňuje 65,38 % respondentů (68 osob), kteří by dokázali popsat partnerovo/partnerčin, či oděv rodinného příslušníka. Zbýlých 34,62 % respondentů (36 osob) naopak ne, i z toho důvodu, že partnery ani nemají. U lidí, se kterými člověk žije, je mnohem snazší si zapamatovat, jak se oblékají, co nejraději nosí, ať už jde o oblečení nebo o doplňky. Tuto skutečnost si troufám říct zapamatují lépe ženy, ale není to vždy pravidlem.

Graf 10: Dokázali byste popsat konkrétní osoby, které denně vidáte v MHD? ¹⁰¹

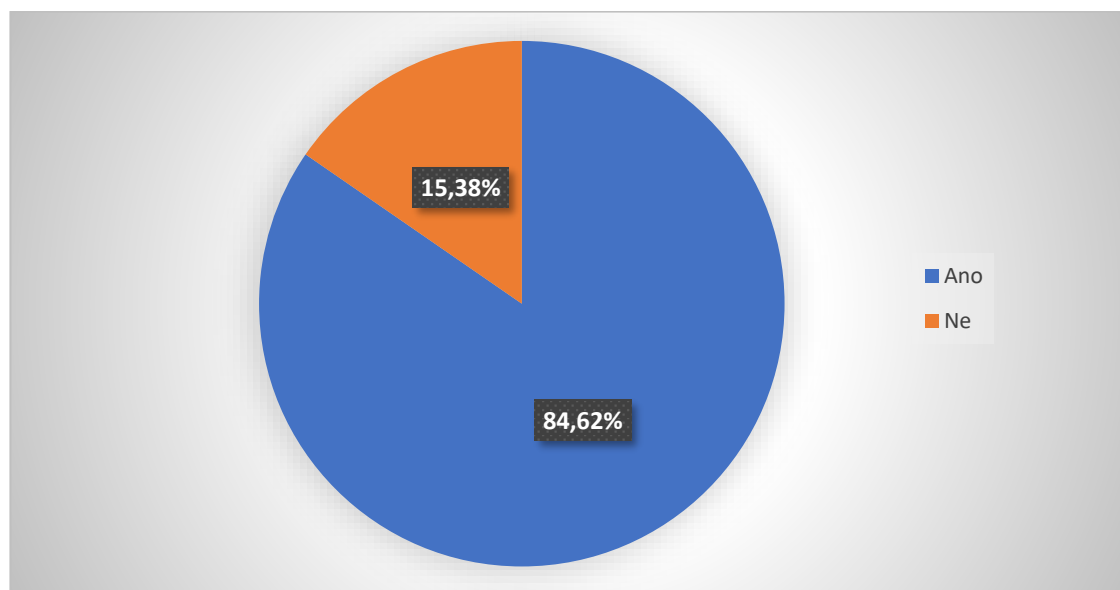

V předposlední otázce dotazníku bylo odpovězeno následovně, tedy 30,77 % (32 respondentů) kladně, 31,73 % (33 respondentů) negativně a 37,50 % (39 respondentů) s negativní odpovědí, ale s udáním důvodu, že řídí osobní vozidlo.

¹⁰⁰ Vlastní zdroj, 2023

¹⁰¹ Vlastní zdroj, 2023

Graf 11: Měl/a byste o přednášky s touto problematikou zájem? Ať už pro Vás, či Vaše děti? ¹⁰²

Na poslední otázku respondenti k autorovo spokojenosti odpověděli až nad očekávání kladně a to 84,62 % (88 respondentů), a jen 15,38 % (16 respondentů) nejevilo nijak zvláštní zájem. Procenta u kladné odpovědi byla opravdu nečekaná, leč podpořily myšlenku možné realizace přednášek. Jeví se to jako první dobrý signál proto, že by mohla mít i veřejnost zájem se na takové přednášky dostavit a nějaké informace si z nich odnést a podílet se tak na součinnosti s orgány činnými v trestním řízení. Mnozí, kteří mají děti by uvítali, kdyby jejich děti byly více nabádány k opatrnosti, a hlavně všímavosti už z důvodu silničního provozu, ale bohužel i zvýšené opatrnosti zvláštních osob například v blízkosti škol. Naučit už ty nejmenší, aby dokázali popsat osobu, se kterou může například odcházet jejich kamarád, aniž by se jednalo o rodiče. U dospívajících nabádat ke zvýšené všímavosti v určitých oblastech, kterými se například vrací domů, aby nesledovali celou cestu jen mobilní telefon apod.

¹⁰² Vlastní zdroj, 2023

Zhodnocení hypotéz

H1: Dotazníků se zúčastnilo 64 žen a 40 mužů, a i to je důležité vědět, pro možné příští zkoumání. Stejně jako u otázky věku, i zde můžeme získat zajímavé informace, které dokáží přiblížit, kde může hrozit větší nebezpečí a podle toho přizpůsobit možné rizikové skupiny, které mohou spadat do skupiny možných obětí trestné činnosti.

Větší část lidí si všímá oblečení na druhé osobě, ale ne důležitých detailů pro možnou pozdější identifikaci. V grafu 4, u otázky, čeho si na ostatních lidech na první pohled všímáte nejvíc je uvedeno oblečení, hlava potažmo obličej, chůze, postava a bylo zodpovězeno následovně. Největší procenta vystoupala u oblečení a to 45,19 %, tímto bych považovala hypotézu za přijatelnou. Hlava či obličej nasbíral 35,58 % respondentů, byť nejsou vždy dobře viditelné, především v zimě, kdy je každý zahalený v bundách a šátcích, ale to by vyžadovalo přesnější otázky v dotazníku. Chůze se zařadila mezi nejméně všimáný markant a to 8,65 %, je ale třeba zmínit, že takové markanty nejsou vždy dobře viditelné a vyžadují určitou schopnost. Tím se pravděpodobnost viditelnosti a případné všímavosti těchto znaků zvyšuje. Nakonec postava jako celek, která dosáhla 10,58 %. Dle nastudované odborné literatury se autor domnívá, že je vhodné se zprvu zamyslet nad člověkem jako nad celkem tudíž nad postavou, následně nad hlavou popřípadě obličejem, následně nějakými zvláštnostmi, a nakonec nad oblečením.

H2: Dle grafu 7 bylo ověřeno, že kladně odpovědělo 59,62 % odpovídajících respondentů na otázku, zda si myslí, že jsou všímaví vůči svému okolí. U záporné odpovědi bylo zbylých 40,38 %, což autora vcelku překvapilo. Hypotéza tedy byla vyvrácena, přičemž autora zajímala rozvíjející otázka na respondenty, proč odpověděli, záporně. Pochopitelně značná část zodpověděla, že si všímají telefonu a mají svých starostí dost, ale také značná část odpověděla, e si to uvědomují, ale je jim to jedno. Že nevidí důvod, proč by museli být takto všímavý ke svému okolí. Nad tuto skutečnost je důležité se zamyslet nejen z pohledu lhostejnosti, ale i neinformovanosti, jaké následky tenhle postoj může mít. Vyplývá z toho náznak jakési laxnosti, kdy jsou přesvědčeni, že nejde o nic důležitého. Nejvíce ohroženi jsou pochopitelně děti, ženy, nebo senioři, ale není to pravidlem. Každý se může stát obětí, a proto by se měl každý zamyslet. Dbát více na důležitost této problematiky by mohla v budoucnu velice pomoci jak bezpečnostním sborům, tak i jako stěžejní překážka pro pachatele pro brzké dopadení.

H3: S popisem pachatele či zmizelých osob se setkalo malé procento lidí. Ani samotný autor ve svém okolí nezná osobu, která by byla svědkem a popisovala by zmizelou osobu či pachatele, proto byl předpoklad, že hypotéza bude správná. Z výsledku grafu 5 je jasně zřejmé, že s popisem osob se setkalo pouhých 11,54 % dotazovaných a celých 88,46 % respondentů nikoli. Jak už bylo vícekrát zmíněno, v dnešní době pomáhají k rychlým informacím sociální sítě. Starší lidé sice nezareagují tak rychle, ale více vnímají dění kolem jejich domovů. Autor si dovolí poznamenat, že leckdy jsou lepší než kamerový systém, který může v nepříznivých podmínkách zklamat. Vše má své pozitiva a negativa, nicméně celkově lze hypotézu přijmout. Proto si dle autora dostatečně neuvědomují, jak je téma závažné. Jak tomu bývá, člověk si musí napřed natlouct, aby si příště dal větší pozor.

H4: Jak už bylo zmíněno u samotného grafu 11, bylo pro autora překvapující, jak vysoké procento zájmu o tuto problematiku bylo. Zmíněných 84,62 % je potvrzení autorovi vize, že přednášky by byly spíše pozitivně očekávány. Pro příklad v měsíci únoru tohoto roku se konala přednáška dvou plzeňských kriminalistů ve vědecké knihovně v Plzni a měla velké ohlasy. Nejen že plánují díky skvělým ohlasům další přednášku, ale bude nutné zajišťovat i místenky, z důvodu opravdu velkého zájmu. Kriminalisté měli jako náplň přednášky přiblížení vyšetřování vraždy manželů Hrdličkových v roce 2012. Přednášky se zúčastnilo na 300 lidí, ostatních 150-200 lidí, kteří stáli ve frontě bohužel kvůli kapacitě nemohli být vpuštěni.¹⁰³

Proto je autor přesvědčen že byt' by nešlo o přiblížení nějakého trestného činu, tak by veřejnost zájem měla. Jde o informace, které nezískají ve škole, když to není například škola se zaměřením na bezpečnost, ale spíše jde o samostudium odborné literatury. Jak již také bylo zmíněno jde o možnost, jak předcházet různým druhům trestné činnosti, potažmo se vyvarovat pohřešování blízkých.

¹⁰³https://plzensky.denik.cz/kultura_region/na-vypraveni-o-brutalni-dvojnásobna-vrazda-stali-lide-fronta-20230208.html

Kazuistika

Případ, který díky všímavosti oznamovatele dopomohl k objasnění některých skutečností případu.

V tomto případě přispěla k objasnění totožnosti genetická expertiza, ale také důležitý moment, kterého si všiml náhodný svědek. Díky jeho všímavosti bylo postupně možné vyloučit, že by s daným případem měl něco společného a potvrdila se jeho výpověď, že neznámý muž spáchal sebevraždu. Kdyby nebylo jeho všímavosti, možná by se případ zařadil, mezi nevyřešené případy.

Na PČR oznámil náhodný svědek, že viděl, jak neznámý muž skočil z mostu do řeky a už nevyplaval. Tělo sebevraha vydala řeka za čtyři dny ve značně pokročilém stádiu rozkladu. K identifikaci pomohla genetická expertiza.

Prvotní oznámení

Oznamovatel 22. 8. 2002 zatelefonoval na operační středisko Okresního ředitelství PČR v Ústí nad Labem. Prováděl v okolí svářečské práce a v jednu chvíli si všiml neznámého muže stojícího na mostě. Moc pozornosti mu hned nevěnoval, ale i tak si dokázal zapamatovat stručný popis neznámého muže. Byl to velice důležitý fakt, který měl velkou roli ve vyšetřování. Oznamovatel Radek D. se věnoval své práci, než uslyšel divný zvuk, podobný šplouchnutí vody. Když se lépe podíval na hladinu vody uviděl plavat bezvládné tělo muže, kterého viděl dříve stát na mostě, a to se pomalu potápělo ke dnu. Na mostě probíhala rekonstrukce a most byl uzavřen, bohužel v daný moment byl oznamovatel u mostu, jako jediný.

Ohledání místa činu

Na místo se neprodleně dostavila hlídka OPP Ústí nad Labem, rychlá záchranná služba a záchranáři HZS. Přes využití všech dostupných prostředků se neznámého muže nepodařilo zachránit, ani nalézt jeho tělo. Rovněž nebyla známa jeho totožnost. Při ohledání místa na mostě, ze kterého muž skočil, se nepodařilo zajistit žádné upotřebitelné stopy. Na hladkém povrchu masivního ocelového zábradlí mostu, který byl natřen šedou barvou, neznámý muž žádné stopy nezanechal.

Policie se proto zaměřila na šetření v blízkém okolí a na pátrání po případných svědcích dané události. Při vytěžování osob bylo zjištěno, že by mohlo jít o občana Ukrajiny, který se v okolí vyskytoval. Tuto informaci poskytla svědkyně Šárka R., která

dříve udržovala s jistým Sergejem G., občanem Ukrajiny nějakou dobu poměr. Svědkyně uvedla, že se však rozešli, jelikož si Sergej G. Našel novou přítelkyni. Svědkyně také uvedla, že pokud se jedná o Sergeje G., zdržuje se na území ČR delší dobu, ale bez řádného povolení k pobytu.

Na základě zjištěných skutečností byla vyzvána k podání vysvětlení i zmíněná nová přítelkyně Sergeje G., Lucie L. Ta při podání vysvětlení potvrdila, že se Sergejem udržovala nějakou dobu vztah, ale jeho doklady nikdy neviděla. Poskytla tvrzení, že k ní měl Sergej G. důvěru a svěřoval se jí s určitými znepokojujícími skutečnostmi. Tvrdila, že má Sergej G. například problém se zlegalizováním jeho pobytu v ČR. Již dlouhou dobu měl v úmyslu si vydělávat peníze v ČR, které by posílal své rodině na Ukrajinu, což pro ni nebylo ještě nijak znepokojující. Ale postupem času se jí také svěřil, že má pocit, že mu chce někdo ublížit, avšak nedokázal to ničím zdůvodnit. Přítelkyně začala nabývat dojmu, že Sergej G. má psychický problém zaviněný nějakou duševní poruchou. Snažila se mu pomoci a předplatila mu alespoň ubytování v hotelu U Nádraží v Ústí nad Labem. Dne 20.8.2002 se měli ve 14:00 hodin sejít před hotelem. Když ale v uvedený den žena na smluvené místo přicházela, viděla zde stát vozidlo PČR a záchranné služby. Sergej G. v tu chvíli seděl na zemi pod okny hotelu a lékař ho ošetřoval. Když k němu přistoupila byl při vědomí, a tak se vyptávala co se stalo. Sergej G. se jí svěřil, že se pokusil o sebevraždu. Že se pořezal nožem na obou předloktích a zápěstích a poté vyskočil z okna v prvním patře na chodník. Jelikož následkem skoku z okna neutrpěl vážnější zranění, po ošetření řezných ran i odmítl hospitalizaci v Nemocnici v Ústí nad Labem. Na doporučení přítelkyně Lucie L. pak společně odešli na oddělení cizinecké policie v Ústí nad Labem, kde Sergej G. požádal o azyl. Opět se však u něj projevovaly úzkostné stavy a Sergej G. mluvil o tom, že má v úmyslu skoncovat se životem skokem z mostu a že mu to tentokrát musí vyjít. Lucie L. se mu jeho záměr snažila rozmluvit a snažila se ho utěšovat. Poslední den, kdy se naposledy viděli bylo 22.8.2002. V ten den mu opět rozmlouvala jeho záměr, že skočí z mostu, o kterém stále mluvil. Říkal, že jí za všechno děkuje, a odešel, ač se mu v tom snažila všemožně zabránit a od té doby ho neviděla.

Vše nasvědčovalo tomu, že z mostu skutečně skočil Sergej G. respektive občan zřejmě Ukrajiny, který pod tímto jménem vystupoval. Bylo však na snaze policejního orgánu zjistit, zda Lucie L. podala pravdivé vysvětlení a vyloučení, že by s tím měla něco společného.

Popis Sergeje G., který Lucie L. uvedla, se vcelku shodoval s popisem, který uvedl výše zmíněný svářeč Radek D. V neposlední řadě bylo nutno také konstatovat, že ani doba, které bylo zapotřebí, aby došel z místa, kde se s Lucií L. rozešel na místo, kde byl

následně viděn svářečem Radkem D. na mostě, nebyla v rozporu s výpověďmi. To však nevyvracelo podezření, že Lucie L. by s tím nemohla mít nic společného.

Další otázkou zůstalo, zda se skutečně jedná o osobu jménem Sergej G., nebo zda není toto jméno jen smyšlené. U osob, které se bez povolení na našem území zdržují, a navíc bez dokladů totožnosti, to nebylo nic neobvyklého. Rovněž se nedalo vyloučit, že v době, kdy svářeč Radek D. běžel k telefonu do provozovny před mostem, aby oznámil skok neznámého muže do vody, se tomuto muži podařilo doplavat ke břehu a zachránit se, nebo zda skutečně nebyla na mostě přítomna další osoba.

Další oznámení v průběhu vyšetřování

Dne 26.8.2002 ve 13:30 hod. oznámil vedoucí pracovník zdymadla-Střekov Jan N. telefonicky na operační středisko OŘP Ústí nad Labem, že byl upozorněn Václavem D. na předmět připomínající lidské tělo, který plave na hladině řeky Labe v místech u zdymadla poblíž hradu Střekov.

Ohledání místa nálezů

Přijaté oznámení bylo neprodleně prověřeno hlídkou obvodního oddělení zjištěno, s pomocí dalekohledu, že se skutečně jedná o lidské tělo. Přivolanými záchranáři HZS Ústí nad Labem bylo pomocí lana a motorového člunu tělo přitaženo ke břehu. Jednalo se o mužské tělo oděné do přiléhavých černých džínsových kalhot s černým koženým opaskem, drobnými výšivkami. Na nohou měl obuty černé vojenské vysoké boty s přezkami, tzv. kanady. Od pasu nahoru bylo tělo bez oděvu.

Na místo nálezů byla dopravena i Lucie L. hlídkou OOP a to za účelem identifikace. Byla vysoká pravděpodobnost, že se bude jednat o Sergeje G. Tuto skutečnost však Lucie L. nepotvrdila a prohlásila, že nalezený neznámý muž není Sergej G. (což však bylo později vyvráceno). Nalezený muž měl sice oděv, který připomínal oděv, jenž měl naposledy na sobě Sergej G., ale zmátla ji zejména skutečnost, že nalezenému muži zcela scházely vlasy, přičemž Anatolij Z. měl vlasy vlnité a dlouhé až do poloviny zad. Tak jak ho znala byl štíhlý a vyšší postavy oproti zemřelému, který měl horní část těla poměrně širší, bylo tomu ovšem tak z důvodu hnilobných plynů, jelikož mrtvola ležela v řece již čtyři dny. Co se týče obličeje byl rovněž změněn rozsáhlou hnilobou. Přínosem pro další prověřování bylo však to, že Lucie L. předala policejnímu radovi SKPV několik kvalitních barevných fotografií, na kterých byl Sergej

G. zachycen. Tyto fotografie měly pro objasnění věci později velký význam. Původně jich mělo být využito při případném provedení superprojekce.

Ohledání těla

Bylo provedeno na místě znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, a následně i soudní pitvou, bylo zjištěno, že zemřelý je v pokročilém hnilobném rozkladu, přičemž hniloba postihovala zejména hlavu, krk, trup a horní končetiny (tzv. sestupný typ hniloby). Kůže na obou rukou se rukavicovitě odlučovala. Mrtvolné skvrny byly překryty hnilobou. Obličej byl hnilobně oteklý, oční bulvy rozbředávající, barvu duhovek nebylo možno určit. Na hlavě zemřelého bylo zjištěno několik menších tržně zhmožděných poranění nerovných okrajů a tupých úhlů, která zasahovala do podkoží a při zevní prohlídce nejevila známky vitální reakce. Jejich vznik lze přisuzovat opakovanými nárazy hlavy zemřelého na tupou přepážku pod vodou. Na dlaňové ploše dolní a střední třetiny pravého předloktí byly zjištěny čtyři příčně probíhající vzájemně rovnoběžné rány délky až 7,5 cm, pronikající do podkoží, okraje hladké, úhly ostré. Dále se na dlaňové ploše pravého zápěstí nacházel zcela na povrchu nářez pokožky délky 3,3 cm probíhající rovněž příčně. Na dlaňové ploše levého předloktí v celém rozsahu se nacházelo 10 příčně probíhajících ran délky až 6 cm, hladkých okrajů a ostrých úhlů, které pronikaly do podkoží. Tyto rány jevíly známky vitální reakce. Nevedly však k poranění větších cév a s bezprostřední příčinou smrti nesouvisely.

Bezprostřední příčinou smrti muže neznámé totožnosti bylo udušení z utopení, pro což svědčil nález tzv. Paltaufových skvrn pod poplicnicí, přítomnost rozsivek v plicích zemřelého, které byly mikroskopicky zajištěny rovněž ve vzorku vody z místa nálezu těla, kterou na pokyn policejního rady technik nabral. Dále byla přítomnost cizorodých hmot v plicních sklípcích. Podle rozvoje posmrtných změn lze s přihlédnutím k místu nálezu usuzovat, že smrt muže neznámé totožnosti nastala přibližně 3 až 4 dny před nálezem těla. Vzhledem k pokročilé hnilobě, kdy již nebyla zachována krev zemřelého, byly skupinové vlastnosti vyšetřeny absorpčně inhibičním testem ze skvrny získané z parenchymových orgánů zemřelého. Vzorek vykazoval skupinovou vlastnost A. Z důvodu výše uvedeného nemohla být vyšetřena přítomnost alkoholu v krvi zemřelého. V jeho orgánech nebyla prokázána přítomnost toxických látek. Při pitvě byl zajištěn biologický vzorek pro případnou analýzu DNA. Tělo bylo dekapitováno a lebka vypreparována k případnému provedení superprojekce.

V průběhu prověřování kontaktoval telefonicky policejního radu občan Ukrajiny Oleg R., manžel sestry pohřešovaného Sergeje G. Na požádání zaslal elektronickou poštou další fotografie svého švagra Sergeje G. Většina z nich byla zhotovena ze stejného negativu jako fotografie, které poskytla Lucie L. Tím bylo potvrzeno, že osoba, se kterou udržovala známost Šárka R. a později Lucie L., je skutečně občan Ukrajiny Sergej G.

Vytěžením Ilji R., sestry zemřelého, bylo zjištěno, že veškeré peníze, které si Sergej G. vydělal v Ústí nad Labem, zaslal poštou své rodině na Ukrajinu dne 22.8.2002. Toto tvrzení potvrdila i Lucie L., která mu na poště vypisovala složenky. Podle Ilji R. se Sergej G. nikdy v minulosti nepokusil o sebevraždu. Rovněž z jeho dopisů a telefonátů nevyplývalo, že by měl něco takového v úmyslu. Proto se opět nabízela zmíněná verze vraždy jeho přítelkyní Lucií L.

Bylo rovněž provedeno šetření v hotelu U Nádraží v Ústí nad Labem, kde byl vytěžen jeho majitel JUDr. Miroslav B., který uvedl, že Sergej G. zde bydlel pouze krátce. Tudíž si nevšiml, že by ho někdo někdy na pokoji navštívil. Při ohledání hotelového pokoje nebyla nalezena žádná korespondence, léky nebo návykové látky. Nebyly nalezeny ani žádné krevní stopy, protože pokojská ještě v ten den, kdy se zde Sergej G. pořezal na ruku, celý pokoj uklidila a zakrvácený ubrus zlikvidovala. Sergej G. sice vlastnil mobilní telefon a měl ho u sebe v době, kdy se s Lucií L. rozešel, ale u utonulého muže již nebyl mobilní telefon nalezen.

Nicméně stále ještě nebyly zcela vyvráceny poslední pochybnosti, a to že muž, který byl z Labe vytěžen, je skutečně pohřešovaný Sergej G. Proto byla Lucie L. požádána o zapůjčení jeho osobních věcí, z nichž by bylo možno zajistit vzorek pro genetickou expertizu. K tomuto účelu byl od Lucie L. poskytnut břit holicího strojku, ponožka a kartáč na vlasy. Jelikož uvedla, že kartáč na vlasy používala i ona, byly k porovnání biologického materiálu odebrány stěry z její bukální sliznice. Jako srovnávací materiál byl použit kousek tkáně a žebra zajištěný při soudní pitvě a byl předložen Kriminologickému ústavu Praha s žádostí o odborné vyjádření experta z oboru kriminalistika, odvětví genetická expertiza podle ust. § 105 odst. 1 a 5 tr.ř., ve kterém bude zodpovězena otázka, zda molekulárně-genetickým vyšetřením předloženého vzorku tkáně a žebra odebraného při soudní pitvě byla potvrzena shodnost DNA se srovnávacími vzorky z předloženého zajištěného materiálu.

Vyhodnocení z Kriminalistického ústavu Praha

*Z předloženého vzorku tkáně byla izolována DNA a stanovením genotypů jednotlivých DNA polymorfismů v rámci použitého multiplexového systému byl určen **profil DNA osoby mužského pohlaví**. Ze vzorků zajištěných stěrem z **předložených předmětů** (ponožka, břit holicího strojku a kartáč na vlasy) byla provedena izolace DNA a následné stanovení genotypů jednotlivých DNA polymorfismů v rámci použitého multiplexového systému s těmito výsledky:*

- *z **ponožky** se ani opakovaně nepodařilo získat dostatečné množství biologického materiálu pro následnou analýzu a **profil DNA nebylo možno určit**;*
- *z **břitu holicího strojku** byl určen **profil DNA osoby mužského pohlaví**;*
- *z **kartáče na vlasy** se ani opakovaně nepodařilo získat dostatečné množství biologického materiálu pro následnou analýzu a **profil DNA nebylo možné určit**.*

Předložený bukální stěr nebyl vzhledem k výše uvedeným výsledkům ke zkoumání využit.

Následným porovnáním bylo zjištěno, že profil DNA určený ze stěru břitu holicího strojku je ve všech stanovených polymorfismech shodný s profilem DNA určeným ze vzorku tkáně zajištěného při pitvě, a lze tedy konstatovat, že oba vzorky pochází od jedné a téže osoby.

Pro vyhodnocení shromážděného spisového materiálu, za situace, kdy již nebylo pochyb o tom, že muž, který 22.8.2002 kolem 13:30 hod. bez cizího zavinění skočil do vody z mostu obci Ústí nad Labem, je osobou, která následně 26.8.2003 kolem 12:30 hod. byla poblíž hradu Střekov, obec Ústí nad Labem nalezena utonulá v řece Labe, a poté spolehlivě ztotožněna jako občan Ukrajiny Sergej G., bylo usnesením policejního orgánu ze dne 30.9.2002 rozhodnuto o odložení věci podle ust. § 159a odst. 1 tr.ř.

Závěr kazuistiky

Autor chtěl na uvedeném případě dokladovat, jak molekulární genetické vyšetření opět přispělo k identifikaci osoby, když tak nebylo možno učinit jinými metodami pro pokročilý posmrtný proces. Dále všímavost svářeče, který dopomohl objasnit, co měla daná osoba na mostě na sobě a potvrdit, zda byl na mostě v danou chvíli sám. Tato metoda expertizy biologických stop a identifikace osob se stala nedílnou součástí postupů při prověřování či vyšetřování a je právem považována za jeden z nejvýznamnějších objevů 20. století.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit výrazné nedostatky v deskripci znaků při poskytování laického popisu policejnímu orgánu. Tento cíl byl splněn a je rozepsán v empirické části. Vedlejším cílem bylo souhrnné teoreticko-popisné zpracování kriminalistického popisu osoby a přiblížit tak čtenáři vývoj identifikace osob od historie až po současnost. Popsat různé typy metod, kterými se identifikace prováděla nebo ještě provádí, objasnit její poznatky rozvoje a ukázat, že toto odborné téma s sebou přináší spoustu zajímavého. Po přečtení této práce může každý sám posoudit, že identifikovat osobu, ač živou nebo mrtvou, popřípadě věc, není zdaleka tak jednoduché. Pro kriminalistické metody jsou důležité dané zákonitosti, ze kterých vychází. Jde o to, že není možné, aby se na světě vyskytovaly dva objekty, které by byly zcela stejné. Každý jedinec má svou individuálnost a na tomto základě je tak možné provést identifikaci. Souhrnné zpracování tak může sloužit pro případné využití pro orgány činné v trestním řízení ve spojitosti s možnou realizací prevence v podobě přednášek na školách, nebo pro veřejnost, jak již bylo zmíněno v úvodu této práce. Pokud by čtenáře toto téma zajímalo více, autor by rád doporučil ponořit se do hlubší studie problematiky identifikace, kde čtenáři mohou čerpat z mnoha velmi zajímavých literárních děl viz seznam literárních zdrojů. Při hledání informací o tomto tématu bylo zjištěno, že autoři literárních děl mají poměrně stejné názory a popisují tuto problematiku podobně, pouze v některých částech se jejich názory liší. Práce tak obsahuje shromážděné informace, které jsou napsány v ucelené podobě. Autor věří, že ve své práci pro toto téma zmínil vše podstatné a že si z ní čtenáři odnesou další vědomosti a třeba je toto téma nadchne.

Výsledkem provedené komparace v empirické části mezi dotazovanými respondenty byly vyhotoveny závěry všech hypotéz. V rámci vlastního šetření měl autor možnost osobně hovořit s respondenty, kteří mohli rozvést své odpovědi, k jeho zvědavosti. Podařilo se nashromáždit celkem 104 dotazníků a z celkového vyhodnocení průzkumného šetření je patrné, že laická veřejnost nemá nijak zvlášť velké povědomí o důležitých markantech.

Závěrem tedy lze zhodnotit, že deskripce kriminalisticky relevantních znaků je jednou z metod, která s ohledem na to, jaké máme v současnosti technické možnosti, se bude stále do budoucna vyvíjet. Nelze však spoléhat jen na techniku, která jde velmi rychle kupředu, musíme si uvědomit i sami, co se děje kolem nás. Doporučila bych více upozornit veřejnost na důležitost této problematiky, která by mohla v budoucnu velice pomoci jak bezpečnostním sborům, tak i jako stěžejní překážka pro pachatele.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BALA-CHRUPEK, Martyna a Grzegorz Paweł BAŁBIAK, VAŇKOVÁ, Irena a Jan WIENDL, ed. *Tělo, smysly, emoce v jazyce*. V Praze: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, 2012. Opera litterarum bohemicarum studentium magistrorumque. 211, 180 s. ISBN 978-80-7308-443-1.
2. *Handbook of biometrics*. Editor Anil K. JAIN, editor Patrick J. FLYNN, editor Arun A. ROSS. New York: Springer Science+Business Media, 2008. 556 s. ISBN 978-0-387-71040-2.
3. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.
4. KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0.
5. MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. 269 s. ISBN 80-206-0423-5.
6. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9.
7. NĚMEC, Miroslav a kol. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké kriminalistické konference "Pokroky v kriminalistice 2017", konané na Policejní akademii České republiky v Praze ve dnech 12. a 13. září 2017*. Vydání první. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. 338 s. ISBN 978-80-7251-485-4.
8. PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001. 746 s. ISBN 80-7204-194-0.
9. PORADA, Viktor a Dušan ŠIMŠÍK. *Identifikace osob podle dynamického stereotypu chůze*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2010. 311 s. ISBN 978-80-87236-01-7.
10. PORADA, Viktor. *Kriminalistické, forenzní a právní souvislosti identifikace osob podle funkčních a dynamických znaků*. Praha: Vysoká škola Karlovy Vary, 2010. 173 s. ISBN 978-80-87236-02-4.

11. RAK, Roman, Václav MATYÁŠ a Zdeněk ŘÍHA. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. Profesionál. 631 s. ISBN 978-80-247-2365-5.
12. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1.
13. STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 441 s. ISBN 978-80-7380-370-4.
14. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 431 s. ISBN 978-80-7380-052-9.
15. STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 349 s. ISBN 978-80-7380-258-5.
16. STRAUS, Jiří a Miroslav NĚMEC. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1.
17. STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Kriminalistická daktyloskopie*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. 285 s. ISBN 80-7251-192-0.
18. STRAUS, Jiří. *Biomechanické metody identifikace osob*. Praha: Policejní akademie, 1996. 58 s. ISBN 80-85981-37-8.
19. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: kriminalistickotechnické metody a prostředky*. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 354 s. ISBN 80-7251-014-2.
20. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Vybrané aktuální kriminalistické možnosti identifikace osob a věcí: publikace z výsledků dílčího výzkumného úkolu č. 1/2 s názvem: "Aktuální problémy kriminalistické techniky"*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. 161 s. ISBN 978-80-7251-500-4.
21. VLKOVÁ, Klára. *Písmo a typografie jako součást odborných uměleckých předmětů se zaměřením na grafickou úpravu textu pomocí ICT*. Plzeň, Nerudova 33: Vydala za finančních prostředků MŠMT Střední odborná škola obchodní a Střední odborné učiliště obchodní, projekt SIPVZ, 2006. 98 s.

Seznam grafů

Graf 1: Vaše pohlaví?.....	40
Graf 2: Váš věk?	41
Graf 3: Všimáte si na okolních lidí zvláštností, které si zapamatujete? (př.: tetování)? ...	41
Graf 4: Při běžné situaci na ulici, čeho si na ostatních lidech na první pohled všimáte nejvíc?.....	42
Graf 5: Setkali jste se někdy s tím, že byste popisovali pachatele/zmizelou osobu, jako svědek nebo jako oznamovatel?.....	42
Graf 6: Dokázali byste popsat chůzi více slovy než přirovnáním pomalá, rychlá?.....	43
Graf 7: Myslíte si, že jste všímavý/á vůči svému okolí?	44
Graf 8: Všimáte si svých sousedů, dokázali byste o nich něco málo říct?.....	44
Graf 9: Dokázali byste popsat, co má dnes Váš partner/ka na sobě, potažmo rodinný příslušník?.....	45
Graf 10: Dokázali byste popsat konkrétní osoby, které denně vídáte v MHD?.....	45
Graf 11: Měl/a byste o přednášky s touto problematikou zájem? Ať už pro Vás, či Vaše děti?... ..	46

Seznam kreseb a příloh

Kresba č. 1 – Typy/tvary obličejů

Kresba č. 2 – Tvary očí a jejich vzdálenost

Kresba č. 3 – Tvary ucha

Kresba č. 4 – Nos

Kresba č. 5 – Poridos – ukázka sestavení portréту osoby

Kresba č. 6 – Přístroj Mimic

Kresba č. 7 – Superprojekce – počítačově plně digitalizovaná

Příloha č. I – Dotazník

Přílohy

Příloha č. I – Anonymní dotazník

Vážený pane, vážená paní,
dotazník bude sloužit pouze pro statistické údaje v rámci praktické části bakalářské práce, ke zjištění povědomí laické veřejnosti o vnějších znacích člověka a jejich vnímavosti okolí.

1. Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Váš věk?

- 10-25
- 26-35
- 36 a více

3. Všímate si na okolních lidech zvláštností, které si zapamatujete? (př.: tetování)?

- Ano
- Ne

4. Čeho si na ostatních lidech, při běžné situaci na ulici, na první pohled všímáte nejvíc?

- Oblečení
- Hlava/obličej
- Chůze
- Postava

5. Setkali jste se někdy s tím, že byste popisovali pachatele/zmizelou osobu, jako svědek, nebo oznamovatel?

- Ano
- Ne

6. Dokázali byste popsat chůzi více slovy než přirovnáním pomalá, rychlá?

- Ano
- Ne

7. Myslíte si, že jste všímavý/á vůči svému okolí?

- Ano
- Ne

8. Všimáte si svých sousedů, dokázali byste o nich něco málo říct?

- Ano
- Ne

9. Dokázali byste popsat, co má dnes Váš partner/ka na sobě, potažmo rodinný příslušník?

- Ano
- Ne

10. Dokázali byste říct, kdo s Vámi pravidelně jezdí do práce/do školy v MHD?

- Ano
- Ne
- Ne, jezdím autem

11. Měl/a byste o přednášky s touto problematikou zájem? Ať už pro Vás, či Vaše děti?

- Ano
- Ne

Velice Vám děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.